Al de volksdichten. Deel 2

Jan Pieter Heije

bron
Jan Pieter Heije, *Al de volksdichten. Deel 2*. P.N. van Kampen, Amsterdam 1865

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/heij007alvo02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

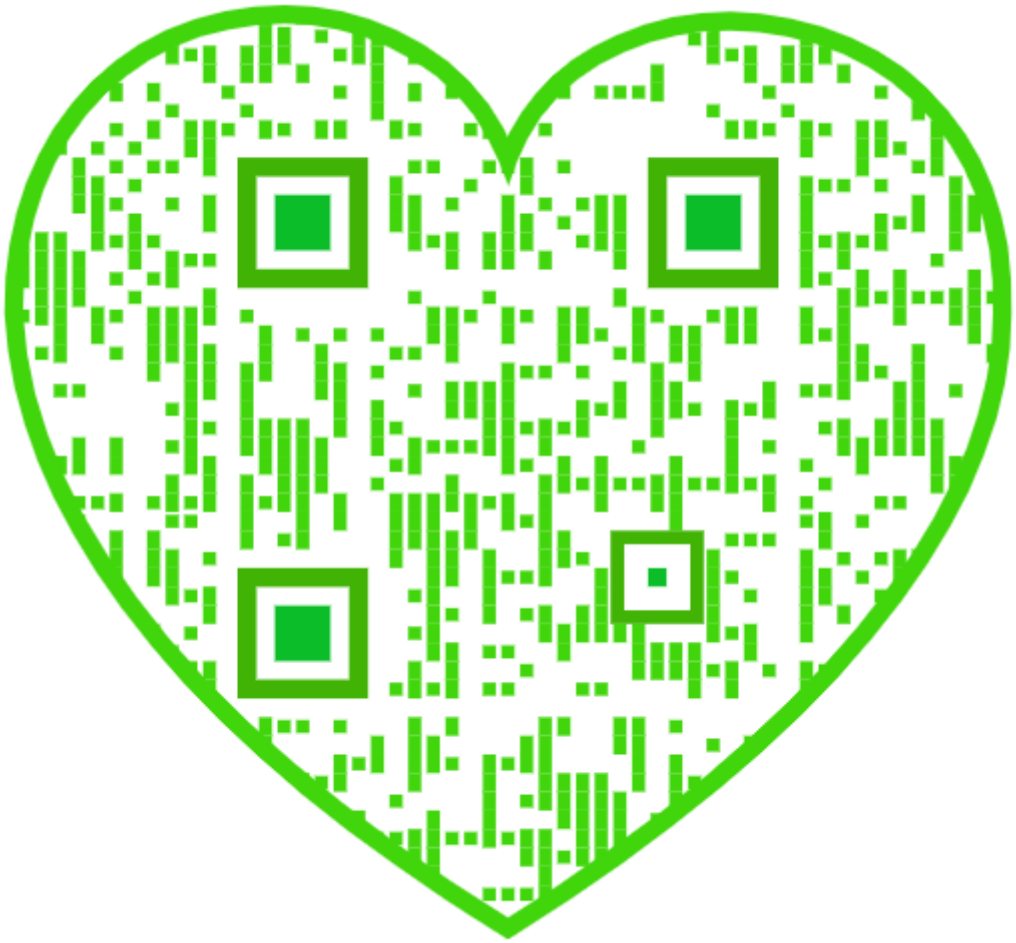

I

I.

Door velden en dreven.

Morgenzang.

God! in Uw trouwe hoede en wacht
Heb ik gerust den ganschen nacht,
En hef nu met een stralend oog
Mijn blik, naar 't zonlicht aan den boog.

Waarheen ik zie, langs berg en dal,
't Is zegen, zegen overal; -
Zoo stroom' dan ook, met blij geluid,
Een lofgezang ten boezem uit.

Geef mij, ô Heer! het grootste goed:
Een vrolijk hart, een vroom gemoed,
Een wil tot deugd, een schrik voor kwaad,
Een ziel, die zich op U verlaat.

Komt dan mijn uiterste avondstond,
Dan zing ik nog met hart en mond:
'Legg' mij de dood ter ruste neêr....
Ik ken Uw morgenlicht, ô Heer!'

Goê morgen.

De dag ontsluit zijn gouden poort;
Daar komt de zon met àl haar stralen,
En dringt tot in de diepste dalen;
En roept tot elk, met vriendlijk woord:
Goê morgen!

En naauwlijks hebben zij 't gehoord,
Of bloem en vogels worden wakker;
En 't klinkt, langs bosch en beemd en akker,
In duizendvoud herhalen voort:
Goê morgen!

Dàt is een toon, die 't hart bekoort! -
Wel-op, gij Slapers! laat dat zingen
In huis en hart dan binnendringen;
En zegt (als 't u tot arbeid spoort):
Goê morgen!

Hij, wien een goede morgen gloort,
Hij mag, bij 't werken naar zijn krachten,
Een' goeden dag en avond wachten:
Tot eens hem stráalt, in hooger oord,
Goê morgen!

Des morgens vroeg.

1.

Des morgens vroeg, voor dauw en dag,
Dan is het goed om op te staan!
Geloof me, steêman! als je 't zag,
Daar zou uw hart van opengaan.

2.

Wel leît er nog een mist op 't gras:
Maar als het zonnetje dan komt,
Dan blinkt het als een spiegelglas.
Och, man! je staat er van verstomd!

3.

Dan vliegt de Leeuwrik af en ân
En kwinkeleert zoo bûster mooi,
Als hij het in de Stad niet kan,
Al zat hij in een gouden kooi.

4.

Dan kruipt en krielt het ginds en hier;
Dan loeit en stoeit het lieve vee;
Dan zingt en springt, van louter tier,
Al wat er leeft op iedre steê.

5.

En blômmen, vrind! je 'héele Stad
Was (of 't een bruid waar'!) opgedrild,
Wanneer ge maar de helleft hadt
Van die hier groeijen in het wild.

6.

En knapen, forsch en fiksch ter hand;
En meiden, frisch als melk en bloed;
De mooiste kinders van het land
Die geven jou een' morgengroet.

7.

En Geêrte, met haar blanke juk
En kôpren emmers, lacht u toe
- Al heeft ze 't ook met melken druk -
Bij 't streelen van haar liefste koe.

8.

Geloof me, Heerschap! kom 'reis vroeg,
Als 't zomer wordt, op 't groene veld...
(Je slaapt toch 's Winters lang genoeg!)
Ik wed, je staat er van versteld!

9.

Voor mij, 'k ben nooit zoo frisch in 't werk,
En 'k bid nooit vromer mijn gebed -
Zelfs niet op Zondag in de Kerk,
Waar 'k mij tot bidden nederzet.

10.

Ja, 's morgens vroeg, voor dauw en dag,
Dan is het goed om op te staan!
Geloof me, steêman! als je 't zag,
Daar zou uw hart van opengaan.

Het kerkklokje.

De klok van 't nêdrig kerkje roept:
'Ontwaak, de dag breekt aan!'
En 't is of nieuwe levenslust
't Verkwikte hart doet slaan.
Wel-op! dat gij den morgen groet
Met blij gezang, met frisschen moed;
De nacht was kalm, de rust was zoet:
Nu zij weêr de arbeid goed!

En - is de dag voorbijgegaan,
Dan roept ons de avondklank:
'Ter ruste nu, gij trouwe schaar!
En breng uw' Schepper dank.
Hij zendt, wie vroom zijn taak volbragt,
In stillen nacht zijne Englenwacht...'
En 't klokje wenscht u rein en zacht
Ná arbeid, goeden nacht!

Lentelied(*).

De lucht is blaauw, en groen het dal;
Viooltjes bloeijen overal
  En lelietjes van dalen;
't Is alles geur
    En fleur en kleur,
  En glans en gloed en stralen.

Wees blijde nu, gij treurend hart!
Al heeft de Lente làng gemard,
  Ze is dubbel schoon verschenen:
Geef God, den Heer,
    Nu dank en eer;
  Uw Winter óok vlood henen!

(*) 't Is mij altijd een weemoedige, doch tevens verheffende herinnering, dat dit Lied door L. van der Wulp, een jonk-ontslapen, veelbelovend Toondichter, op zijn Sterfbed, innig schoon in Muzijk gebragt... en door de hem betreurenden bij zijn Graf gezongen is. - Men vindt de Zangwijze in de 'Liederen en Zangen voor Gemengd Koor' door mij, onder den titel Neêrlands Taal, uitgegeven bij P.N. van Kampen.

Op een' lentedag.

1.

De kruidjes uit'er aarde,
De bloemtjes uit den knop,
Ze dringen en springen naar buiten,
Als ging zich een deurtjen ontsluiten,
Als schoof zich een grendeltjen op'!

2.

Wat lokt U uit'er aarde,
Wat lokt U uit den knop,
Gij kruidjes en bloemtjes volprezen? -
Wie mag uw portierster wel wezen,
Wie heft er uw stengeltjes op?

3.

Of, voelt gij soms het suizen
Van 't Zuidewindje zacht!
Of, hoort gij het zangrige kwelen
Van leeuwriks- en nachtegaalskelen
U roepen bij dag en bij nacht?

4.

Of, voelt gij, vol verlangen,
De reine, blaauwe lucht?
Of, wilt gij uw bloemen en bladen
In glansen van zonnelicht baden,
En sneller doen rijpen tot vrucht?

4.

Den 'Schepper' wilt Gij prijzen,
Dàt lokt U uit den knop:
Met Alles uit velden en hoven
Heft Gij nu, om 'Gode' te loven,
Uw groen en uw bloesemblad op!

6.

En alles stemt te zamen
Wat bloeit en glanst en zweeft,
Om juichend den Heere te danken
Met geuren en stralen en klanken,
Voor àl wat Zijn goedheid ons geeft.

7.

Ons geeft: Ons... Menschenkindren!
Ons: wier verdwaasd gemoed
Te dikwijls de Lente zag keeren,
Ach! - zónder den Heere der Heeren
Te 'danken,' voor al wat Hij doet!

Omhoog.

De zwaluw scheert langs 't watervlak
En zoekt haar spijs langs de aard';
Maar als ze die heeft opgegaard,
Dan vliegt zij haastig hemelwaart:
Omhoog, omhoog, naar 't wolkendak!
Alsof zij, in de blaauwe luchten,
Aan de aard' en 't aardsche woû ontvlugten,
Omhoog, omhoog!

Och! hief zoo ieder Mensch zijn oog -
Wanneer hij, moede en mat,
Zijn daaglijksch brood op 't levenspad
Met moeizaam werk verkregen had,
Omhoog, omhoog, naar 's hemels boog:
Dan vloog zijn ziel op vleuglen mede
Naar 't eeuwig Rijk van licht en vrede,
Omhoog, omhoog!

Vraag en antwoord.

1.

'Roosje-lief, wat staat ge frisch!
Altijd even rijk van kleuren,
Altijd even zoet van geuren,
Dat het waarlijk wonder is;
Zeg! wat doet ge, rozelijn,
Om altijd zoo mooi te zijn?'

2.

- Meisje-lief! bij 't uchtendblaauw
Open ik met spoed mijn knoppen,
En ik wasch mij met de droppen
Van den frisschen morgendauw;
En ik drink een teug of wat
Van dat lekkre hemelnat.

3.

- Schijnt de zon met stèrker' glans,
'k Duik dan neder in mijn bladen,
Of het felle licht mogt schâden
Aan mijn teêre' bloemenkrans;
Maar, - 't zij mooi of buijig weêr
'k Sprei mijn Geuren evenzeer!

4.

- Doch! zoodra het zonnelicht
's Avonds neêrdaalt aan de kimmen
En ik 't láatste rood zie glimmen...
Sluit ik gaauw mijn knoppen digt:
Want ik weet, dat Roos en Maagd
De Avondlucht niet goed verdraagt.

4.

- Ziedaar 't antwoord, meisje-maat!
Op uw vragen van daareven;
'k Heb beschreven, naar het leven,
Wat ik doe en wat ik laat:
Zoo gij éven mooi wilt zijn...
Doe, als ik, lief maagdelijn! -

Bij de beek.

1.

In het springend, klettrend plassen
Van de wit beschuimde beek,
Staan de maagdelijns te wasschen
Elke' Vrijdag van de week;
En heur lagchen en gekout
Mengt zich met het beekgeklater: -
Hoort ge stemgeruisch of water?...
'k Meen, dat gij 't niet weten zoudt
Als ge gaat door 't stille woud.

2.

Doch, den zoom van 't bosch genaderd,
Ziet gij ras de dartle rij
(Schuift een koeltje 't ijl gebladert
Als een groen gordijn op zij):
Wat al voetjes, blank geschuurd
Door de golfjes die er stoeijen,
Wangen, die als rozen bloeijen,
Oogjes, waar een schalk uit gluurt
Naar de vrijers van de buurt!

5.

Kostbre siersels, ragfijn linnen,
Spoelt het frissche water schoon...
Kent ge Juffers, die het winnen
Van der Deernen blanke koon?
Schuil' er in der hartjes plooi
Zucht tot maagdelijk behagen;
ô Heur eenvoud zal niet vragen
Om de pracht van steedschen tooi -
Maken ze àndren nóg zoo mooi!

4.

Doch: in stil gepeins verloren
Zijt ge verder voortgedwaald,
Waar de zang der vogelkoren
U van liefde en jeugd verhaalt: -
En 't geklater van de beek
En 't gelach der maagden-kelen
Smelten in dat vogelkwelen
Als de stemme van de streek...
Elke' Vrijdag van de week.

Watersprong.

Als de wind door espenblâren
Huppelt ge over 't zandig bed;
Rollend langs het keijenwed,
Zet ge uw golfjes uit tot baren,
Beekje: dat met dartlen sprong
Langs der heuvlen helling drong!

Kracht der jeugd en jeugdig wagen,
Ras verdwenen levenstijd!...
Op! dan, wie nog sluimrend zijt:
Op! dan, droomers, op! dan, tragen!
Wascht uwe oogen en gemoed
Wakker, in des beekjes vloed!

Uit de diepte.

ô Heldre bron! wat levend nat
Vloeit uit uw diepe kwellen;
Hoe lacht het kruid, hoe blinkt het pad,
Bevochtigd door uw wellen;
Hoe geurt de lucht van lieflijkheid
Waar gij uw frissche druppels spreidt,
En knop en bloem doet zwellen.

Toch ken ik nog een heldrer bron
Uit dieper Wel gevloten,
Bestraald door hooger levenszon,
Waar schooner bloemen sproten.
Zij - die haar frissche druppels spreidt
In 't harte der Tevredenheid...
Geleden of genoten!

Heîbloempje.

Hoe lieflijk bloeit gij in 't verborgen,
Gij nêdrig kruid der barre heî!
Hoe praalt de dauwdrup van den morgen
Op 't kleine bloempje van de weî!
Wat draagt de zoele lentezucht
Uw milde geuren door de lucht!

Al staat gij laàg voor 't oog der aarde,
Toch slaat des Heeren oog u gâ;
Hij, die u opkweekte en bewaarde,
En tooide in volheid van genâ:
De Heer, die roos en lelie kleedt,
De teêdre veldbloem niet vergeet!

Zou dan zijn oog den mensch vergeten,
Die nêdrig leeft voor Hem alleen?
Neen, wàt veracht zij en versmeten,
Bij Hem zijn laagte en hoogheid één.
Ligt dat ge, nêdrig bloemelijn,
Het schoonste in 't Paradijs zult zijn!

Gevonden.

Een bloem stond op de dorre heî
Zoo eenzaam.
Een vlinder dartelde op de weî
En zweefde, om wat de prille Mei
Deed spruiten en deed opengaan,
En kuste bloem en bloesemblaân:
Maar 't arme bloempje van de heî
Bleef treurend en verlaten staan,
Zoo eenzaam!

Een Dichter dwaalde langs de heî
Zoo eenzaam.
Hij zag het rijke veldlivrei
Der bonte bloemen op de weî
En 't dartlen van den vlinder aan...
En is in haast voorbijgegaan:
Maar bij het bloempje van de heî
Bleef hij in stil verrukken staan,
Zoo eenzaam!

In krankte.

1.

De Lente tooit zich als een bruid!
Het groene gras, het groene kruid,
En duizend bloemtjes spruiten uit...
En iedre vogel kweelt en fluit.

2.

Maar van de vogels altemaal
Zingt wel het teêrst de Nachtegaal:
En, als ik krank en peinzend dwaal,
Roept hij mij toe, in zoete taal:

3.

'Wel-op, mijn kranke Vriend, wees blij,
Daar is het zoele Jaargetî! -
Ook in Uw ziel is melodij:
Och! 'k bid-je, spiegel u aan Mij!

4.

'Al blijf ik kort, al zing ik kort,
ô Denk niet, dat mijn hartje mort;
'k Heb, lang vóór dat het Zomer wordt,
Mijn schat van Zangen uitgestort.

5.

'Wie zóó, het innigst wat hij heeft
In reine, dankbre Liedren geeft,
Als Lentebloesem hem omweeft...
Al is het kort - hij heeft geléefd!'

Na krankte.

1.

Nu rust ik uit: nu rust ik uit
In bloemen en in geurig kruid;
   En nu ik u ben ingegleden,
o Donsen bed, fluweelen peul...
   Nu voelen eerst mijn kranke leden
Hoe gij mij zijt tot baat en heul.

2.

Trouw hondje! (gij, Gij wist het wel!)
Het scheen mij enkel dartel spel,
   Als gij uw neusje in 't gras gingt steken; -
Maar nu, nu wéet ik, wat het was:
   En hoe de kwalen en gebreken
Genezen, door dat groene gras.

3.

En sla 'k, zoo liggend, dan mijn oog
Naar 't helderblaauw van 's hemels boog,
   Om 't koestrend zonlicht in te drinken,
Dan is 't, of in die zee van gloed
   Mijn ziel moet zinken en verzinken,
Tot ze in den hemel landen moet.

4.

Doch, als dan 't oog verblind zich sluit,
Roep ik, in dankbre blijdschap, uit:
'Heil! dat ik nog op aard mag wezen!
Dat ik (een stumper als ik was!)
Nu, haast van alle leed genezen,
Nog liggen mag in 't groene gras.'

Eikenboom.

1.

De stormwind huilt, de stormwind brult
En zweept u, krachtige eikenboom:
En 't gieren, dat de lucht vervult,
Doordringt het hart met killen schroom.

2.

Toch heft Ge u, even fier en trotsch,
En buigt naaûw, waar hij andren vèlt: -
Wat mag het zijn dat, als een rots,
U vast doet staan in 't stormgeweld?

4.

'Mijn stam is forsch, mijn kruin is hoog,
Doch - wat het kràchtigst mij bewaart
Zijn (meest verborgen voor het oog)
De Wortels, die ik schoot in de Aard'!

4.

'Ik klemde mij aan de Aarde vast
Als aan een trouw en minnend hart:
En gaarne duldt zij leed en last,
Als ik de wilde vlagen tart!

5.

'En 't is me, als voelde ik, telken keer
Wanneer ik worstlend weêrstand bood,
Hoe Zij, met nieuwe liefde, weêr
In teêdre omhelzing mij omsloot!' -

6.

ô Méer dan zalig, wie beseft
Dat *Hij* den storm het veiligst tart,
Die fier de kruin ten Hemel heft,
Maar wortelt... in een minnend Hart!

Naar buiten.

1.

Boeijen kommer, angst of smart
U met ijzren banden,
Wordt het u te bang om 't hart
In uw enge wanden,
Open deur en venster snel;
Spring er uit naar buiten:
Sluit ze: - alligt gelukt u wel
't Leed er *in* te sluiten.

2.

Drinke uw borst, zoo veel zij moog'
Levenslucht en geuren;
Zie eens rond, met open oog...
Bloem noch vogels treuren:
Sla dan naar des Hemels boog,
Waar de starren prijken,
Vrij, maar vroom, den blik omhoog:
En uw Leed zal wijken.

3.

o Natuur! Uw trouwe borst
Heeft mij nooit bedrogen,
'k Heb er steeds voor iedre' dorst
Laafnis uit gezogen;
En als 't Kind (aan Moeders schoot
Schreijend ingeslapen)
Had ik weêr bij 't Morgenrood
Al mijn Leed verslapen!

Onder 't lommer.

1.
Paden,
Bladen,
Groen en digt,
Weeren,
Keeren
't Zonnelicht:
Zoeter
Groet 'er
't Bladgesuis,
't Woelend,
Koelend
Beekgeruisch.

2.
Geurig-
Fleurig
Is het bosch,
Digter
Ligt 'er
't Welig mos;
Achtloos,
Magtloos
Uitgespreid,
Vindt gij,
Mint gij,
Eenzaamheid!

3.

Paden,
Bladen,
Groen en breed,
Weert 'er,
Keert 'er
Zorg en leed!
Buiten
Sluiten
We alle smart:
Rustig-
Lustig:
Vrede in 't hart!

Door het woud.

I.

Gij, breede lanen van het woud,
Pilaren: die 't verwulfsel torscht,
Van levend groen en levend goud;
Wèl noemde u Neêrlands Dichtrenvorst(*)
'Een kerk van ongekorven hout!'
Want de adem Gods doorzweeft uw bogen,
En 't lofgezang van 't vôglenheir
Daalt uit de diepe nissen neêr;
En reukwerk stijgt er naar den hoogen
Uit al de bloemen wijd en zijd,
Die schittren in het mostapijt.

ô! Wie daar eénzaam dwalen moog',
Hoe streng beproefd, hoe zwaar gedrukt.
Hij heffe 't roodgekreten oog,
Hij heffe 't hoofd, zoo lang gebukt,
Naar dien doorluchten tempelboog! -

(*) VONDEL.

Dan voelt hij op zich nederdalen
Des Heeren gunst, des Heeren vreê;
Dan zal zijn ziel, in dank en beê,
Van nooit gekenden troost verhalen...
ô Tempel Gods, ô ruischend woud,
ô Kerk van ongekorven hout!

II.

Sombre wouden van het Noorden!
Door uw digte bladêrkroon
Suizen wondervolle akkoorden,
Als een droom der jonkheid schóon;
Dartlend spelen ze om mijn wangen,
Fluistrend zweven ze om mijn oor,
En een naamloos-zoet verlangen
Dringt den engen boezem door.

'Naar den Hemel, naar den Hemel
Waar ons eeuwig licht omstraalt...'
Suist het in uw toongewemel
Dat van tak en bladen daalt:
Hoe door aardschen lust gevangen
't Hart smelt zamen met dien toon,
Die, als naamloos-zoet verlangen,
Afdaalt van uw bladêrkroon.

Het lied der natuur.

Wilt ge lieflijk zingen hooren,
Ga naar buiten, in het veld,
Waar de zang der vôglenkoren
U des Heeren goedheid meldt:
Waar de dartle koeltjes suizen,
Waar de klare golfjes bruisen,
Waar, in water, lucht en aard',
Al wat adem heeft ontvangen,
Tot des Heeren lof, zijn zangen
Zamenpaart.

Dan zal 't hart u óvervloeijen,
Overstróomen van genot;
Dan uw ziel van eerbied gloeijen
Voor de heerlijkheid van God.
Dát is zingen, dát is juichen,
Dát is lof en dank betuigen,
Waar de kunst te kort bij schiet...
Ja! des Hemels Engelkoren
Zwijgen - om den toon te hooren
Van dat lied.

Zingen.

1.

Gij leeuwrik en gij nachtegaal!
Al zingt gij heel verscheiden,
Toch hoû ik van u beiden,
En hoor graâg naar uw zoete taal,
Wanneer ik dwaal
Door bosch en veld en weiden! -
En naar uw juichen en geklag,
Mogt ik wel luistren nacht en dag.

2.

Gij, leeuwrik! stort in mijn gemoed
Een' lust en kracht tot leven,
Tot werken en tot streven,
Wanneer gij, juichend, de' eersten gloed
Des morgens groet...
En, wàt mijn hart doe beven,
't Is, of ge er vrede en rust in giet,
Zacht-kwelend Nachtegalen-lied!

1.

Gij, lieverts! leerdet me overlang:
'Al wat de borst doet jagen,
Of zuchtend doet vertragen,
Dat uit het bèst zich, in den drang
Van zoet gezang,
Met juichen en met klagen:' -
En iedre toon van vreugd en smart
Vindt bron en weêrklank in het hart!

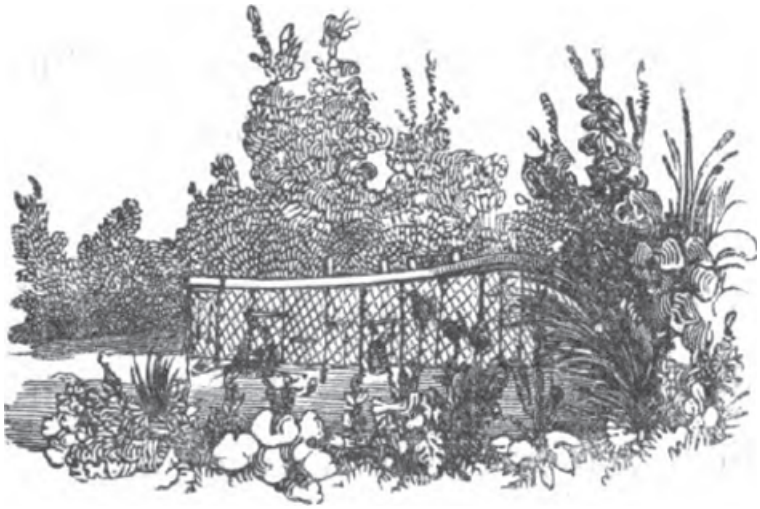

Vleuglen.

Een lied... een lied, uw leven lang!..
Och mogt gij 't weten, lieve vrinden,
Dat - zij uw harte blij of bang,
Gij hóoger lust noch rust kunt vinden,
Dan in gezang!

Van wàt er aâmt in veld en vloed
Heeft niets een schooner, zaâlger leven
Dan 't vôglijn, dat met frisschen moed,
In duizend liedren, onder 't zweven,
De schepping groet.

Of zoo het diertje u vrolijk schijn',
Omdat het Vleuglen heeft ontvangen...
Gij vliegt zoo goed als 't vogelijn!
Laât' maar de dankbaar-blijde zangen
Uw vleuglen zijn.

Een vôglenlied.

1.

Klein vogelijn op groenen tak,
Wat zingt ge een lustig lied!
Daar ginder is een dak van riet...
Een jongen kloutert op het dak,
En tuurt vèr in de blaauwe lucht,
En roept: 'ô Had ik vogelvlugt!'
Zou dàt de zin van 't liedje zijn?
Klein vogelijn!

2.

Klein vogelijn op groenen tak,
Wat zingt ge een lieflijk lied!
Een maagdlijn buigt in 't loof - en ziet
Een kieken, dat door 't eitje brak,
En gluurt in 't aardig nestje neêr
En fluistert: 'och! hoe lief en teêr!'....
Zou dàt de zin van 't liedje zijn?
Klein vogelijn!

3.

Klein vogelijn op groenen tak,
Wat zingt ge een smeltend lied!
Op 't zachte groen der grafsteê giet
De maan haar zilver: - oud en zwak
Knielt daar een Grijze, en murmelt stil:
'Leer mij berusten in Uw wil!'
Zou dàt uw schóonste lied niet zijn?
Klein vogelijn!

Waterdrinken.

Lief nachtegaaltje, met uw zoet geluid!
Gij drinkt den dauw, en zingt nog éens zoo hel;
Gij drinkt het water uit de klare Wel,
En 't is, alsof gij éens zoo zangrig fluit.

Zit in frisch watertje dan zulk een kracht
Tot àl, wat óoit het hart verheugen mogt?
'k Beken, lief beest, ik had het nooit gedacht,
En 'k heb het wel in àndren drank gezocht.

Maar sinds uw voorbeeld mij, tot morgendrank,
Een koele teug deed putten uit de bron,
Gevoelde ik eerst de kracht der watersprank,
En dat ik blijder, reiner zingen kon.

Lief nachtegaaltje! 't zal een wedstrijd zijn,
Wie van ons Twee het dankbaarst loflied heeft...
Nu ik geproefd heb van uw vogelwijn,
Die helder hoofd en vrolijk harte geeft!

De denneboom.

I.

- Wel denneboom! wat staat ge daar
Zoo treurig in het dorre zand?
Uw stam is krom, uw loof verbrand...
(Zoo sprak een eenzaam wandelaar)
- Me dunkt, wanneer een klare stroom
Uw naakte wortels had besproeid,
Dan waart ge règter opgegroeid,
Dan stond ge frisscher, denneboom!
Verlangt ge niet naar béter plek?....
Zeg! wilt ge, dat ik u verplant'
Van uit dit dorre, heete zand,
Naar gindschen, vetten oeverkant?
Dan hebt ge kommer noch gebrek! -

II.

'Neen, wandelaar!' (zoo sprak de boom)
'Ik dank je wel; ik ben tevreên;
Al sta ik hier ook wat alleen,
Mijn plaats is hier, - niet aan den stroom:
De goede God heeft mij geplant,
Opdat ik hier mijn pligt zou doen,
En met mijn vaal, maar duurzaam groen
Wat schaduw werpen op het zand;

Soms vliegt er, bij der zonne gloed
En juist omdat ik sta alleen,
Ter ruste, hier een vogel heen:
En, net als gij, zoekt menigeen
Wat koelte aan mijn bemosten voet.

'Zie! als ik ginder aan den stroom
Zoo tusschen eik en linde stond,
Wie keek dan, in dien vetten grond,
Naar zulk een' kleinen denneboom?
Dàar zocht mij wel geen vogelijn,
Geen wand'laar rustte er in mijn schaâuw,
En regen, zonneschijn en dauw
Zou voor die trotsche boomen zijn:
Hier leef ik vreedzaam en alleen;
En heb ik ook wat dorder grond,
Toch dank ik God met hart en mond; -
Geloof me, zoo ik elders stond,
'k Was niet zoo nuttig en tevreên!'

III.

De wand'laar sloeg, met stillen schroom
En regt beschaamd, zijne oogen neêr;
En sprak: - dat is een goede leer;
Ik dankje, ik dankje, denneboom!

Ja waarlijk! ja, gij hebt gelijk: -
Ook de Armste, die zijn' pligt hier doet,
Vindt vrede en rust in zijn gemoed,
En - slechts Tevredenheid maakt rijk!
Doch Ik, ondankbre, die ik was,
Ik vlijde me in uw schaduw neêr
En loofde niet den goeden Heer,
Die hier u plantte tot Zijne eer....
En Mij van trotschen waan genas.

Geen roosje zonder doornen.

Een roos, die zonder doornen bloeit,
Waar mag ze zijn te vinden?
'k Vrees, dat ze in weinig hoven groeit;
Je zoekt vergeefs, mê-vrinden!

En of ze ook al te vinden waar',
Ligt dat ze u zoû mishagen;
Het 'hoort nu eenmaal bij elkaâr,
Dat roosjes Doornen dragen.

Wat leed in lust, wat lust in leed,
Zoo is ons áardsche leven;
En als het ons geen goed en deed,
't Ware ànders ons gegeven.

Dies neemt de roosjes, àls ze zijn;
Het leven met zijn nukken;
En doet het soms een beetje Pijn....
Het leer' voorzigtig plukken.

Laafnis.

De zomerhitte brandt en gloeit,
Ofschoon 't al Avond wordt:
Wat is er menig blad verschroeid,
En menig bloem verdord!

Een dag van zorg, een dag van leed,
Is weêr voorbijgegaan;
Gij kent ons harte, ô God! en weet
Hoeveel 't heeft dóorgestaan.

Maar koelte en rust daalt met den nacht
Op alle velden neêr:
Gij gaaft ze aan al wat naar U smacht...
Ai! geef ze ook Ons, ô Heer!

Stormvlaag.

De storm vloog rond door 't krakend woud,
En brak
De brooze twijg, den forschen tak,
En schuifelde in het kreupelhout,
Tot dwarlend struik en heesters vlogen...
Nu is zijn grimmigheid gestild: -
De lucht is rein, geen blaadje trilt,
Het heldre meir ligt onbewogen,
De bloempjes zijn in slaap gesust: -
ô Zoete Rust!

Loon naar werk.

1.

Grijp de scherpe sikkel aan,
Sla ze door het goudgeel graan,
Ga met dankbaar hart aan 't maaijen;
Zie, hoe 't veld te prijken staat...
Och! wat hèlpt die goede raad,
Zoo uw hand vergat.... te zaaijen!

2.

't Graan, dat dáar zoo welig groeit,
Is met moeizaam zweet besproeid,
Kostte vlijt bij dag en nachten!..
Gij, hebt tijd en kracht verspild,
Traag en zorgloos - en gij wilt,
Zonder arbeid, loon verwachten?

3.

Neen! - de goede, wijze God
Heeft des levens rijkst genot
Zóo met Arbeid zaâmgeweven,
Dat (hetzij men lagche of zucht')
Toch de zuurst-verdiende vrucht
Steeds den zoetsten smaak zal geven.

4.

Ploeg en zaai dus onverpoosd,
Zwoeg en zorg en werk getroost...
En als de oogst, in gouden halmen,
Dàn op 't veld te prijken staat,
En uw hand de sikkel slaat...
Dank dan God, in blijde psalmen!

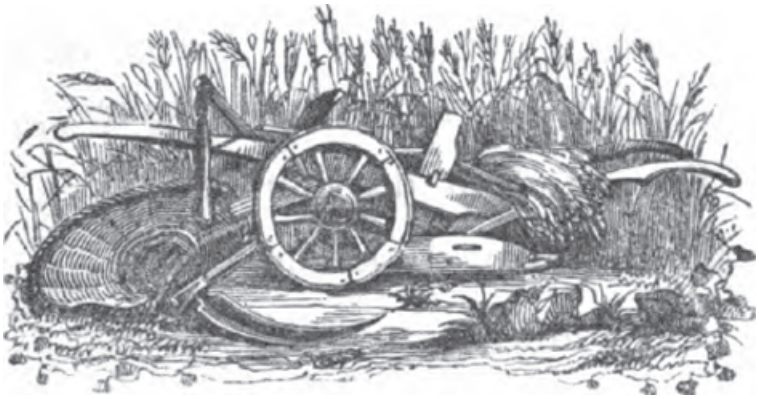

Oogst.

De maaijer drijft de scherpe zicht
Door 't gouden koren heen,
De halmen vallen, zwaar en digt,
In rijen naar beneên:

De meisjes binden op het veld
Het graan in schoven vast,
In wagens, dâvrend aangesneld,
Wordt schoof op schoof getast:

En bovenop springt door elkaâr
De jeugd in dartlen dans,
En korenbloem en koren-aar
Vereenen ze in een' krans:

En wie de knapste maaijer is,
En wie de knapste maagd,
Die wéet (als 't avond wordt) gewis...
Wie zulk een oogstkrans draagt.

Zaaijen en maaijen.

Ik weet een kostlijk vôglenlied:
'Wij zaaijen niet, wij maaijen niet!' -
Zij zingen 't hoog, zij zingen 't laag,
In eikentop en rozenhaag,
Op heî en weî, in struik en riet...
'Wij zaaijen niet, wij maaijen niet!'

Doch - schoon de Landman 't gaarne hóort,
Hij zaait maar toe, hij maait maar voort;
Hij melkt zijn runders - maakt zijn ros
Eerst 's avonds van de ploegschaar los,
En denkt bij 't rijzen van den dag:
"k Ben blij toch, dat ik werken mag!'

'Maar komt des levens ávond aan,
Dan moog 't mij als de Vogels gaan;
Dan stijgt mijn lied, al beeft mijn stem,
Als 't kostlijk vôglenlied - tot Hem,
Die uit den Hemel op mij ziet...
Al zaai of maai ik dan meer niet!'

Rust.

Wij rusten van den zwaren dag
In 't bloesem-sneeuwend lommer,
Het hoofd omhoog, in 't oog een lach,
De geest bevrijd van kommer;
Want Arbeid is des levens lust,
En ô, hoe heerlijk smaakt dan Rust!

Och! kruipt er somtijds in uw hart
Een ditje, of wel een datje...
Getroost aan 't Werk - en alle smart
En alle leed vergat-je;
En hoe ze wáakten: - de avondrust
Die heeft hen straks in slaap gesust.

Wat zijt gij, zware levensdag,
Dan tobben, slaven, zwoegen?
Doch, daar 't niet anders wezen mag,
Wil ik mij gaarne voegen:
Eens toch - wacht alle Moêden rust,
Aan die gestarnde hemelkust.

Herfst.

1.

ô 'k Heb u lief, geelkleurig groen
Betint met diepen purpergloed;
'k Houû - van dat half-verbruind plantsoen
Wiens suizend fluistren peinzen doet;
'k Bemin dat waas der Najaarslucht,
Dat blaauwt om 't nevelgraauw verschiet,
En, als de Vogel in zijn vlugt,
Kweel ik den Herfst, mijn vriendlijk-krachtigst lied.

2.

Geen bloemen tooijen meer het woud;
Op eikels kraakt de vlugge voet;
De geur van 't harsig dennehout
Doordringt de lucht en staalt het bloed;
Het Wild, dat knabbelde aan het kruid,
Duikt schichtig in de heesters neêr,
Verschrikt door 't schallende geluid
Van vallend hout, of knallend jagtgeweer.

3.

En diep dring ik door 't loover heen
  En zoek een plek, vanwaar mijn oog
Het bergpad, kronklend naar beneên,
  In 't eenzaam slingren volgen moog':
En 'k spiê er, hoe het zonnelicht
  In breking langs de stammen daalt,
En grillig speelt, of schuilend zwicht,
Of de open plek met milden glans bestraalt.

4.

'k Denk dan aan eigen levenspad,
  En wat het nam, en wat het gaf:
Hoe 'k eens jonk-dartel ópwaarts trad,
  Thans peinzend àfdaal naar het graf!
Maar hoe 'k, nog steeds vol lust en moed,
  Met méer, dan óoit mijn jeugd bezat,
God dank - voor zóoveel licht en gloed
In 't open hart, en op het kronklend pad.

5.

Gij rijk saisoen van rijpe kracht,
  Mijn levensbeeld, mijn levensdoel...
Wat Weelde lente of zomer bragt' -
  Uw Ernst behaagt aan mijn gevoel!

De Jeugd moog' prijken met haar blos,
De Grijsheid met haar zilvren hair...
In 't Leven, als in 't eenzaam Bosch,
Zijt Gij, ô Herfst! voor mij de kroon van 't Jaar.

De duinroos.

1.

De storm joeg wild het luchtruim door,
De zee hief wild haar golven op;
Een duinroos dobberde op den top,
Maar ging in 't stormen niet te loor:
Neen! op de kruin der baar gedragen,
Werd zij geworpen op het strand;
Maar woelde zich weer vast in 't zand,
En bloeit welligt in béter dagen!

2.

De storm joeg wild het luchtruim door
De zee hief wild haar golven op;
En redloos zwalpt, van top tot top,
Een schip door 't ongemeten spoor:
Tot dat het (eensklaps stukgeslagen)
Als wrak geworpen werd op strand,
En de arme scheepsluî, in het zand,
Half stervend, of gestorven lagen.

3.

ô Gij, die vaak naar grootheid streeft,
En over 't nedrig leven klaagt,
Zie toe, wanneer de Stormwind jaagt,
Wat voordeel láger standplaats geeft. -
Hoe hóoger stand, hoe éer bezweken,
Wanneer de storm des levens woedt....
In 't strijden met den wilden vloed.
Had ik der Duinroos 't liefst geleken.

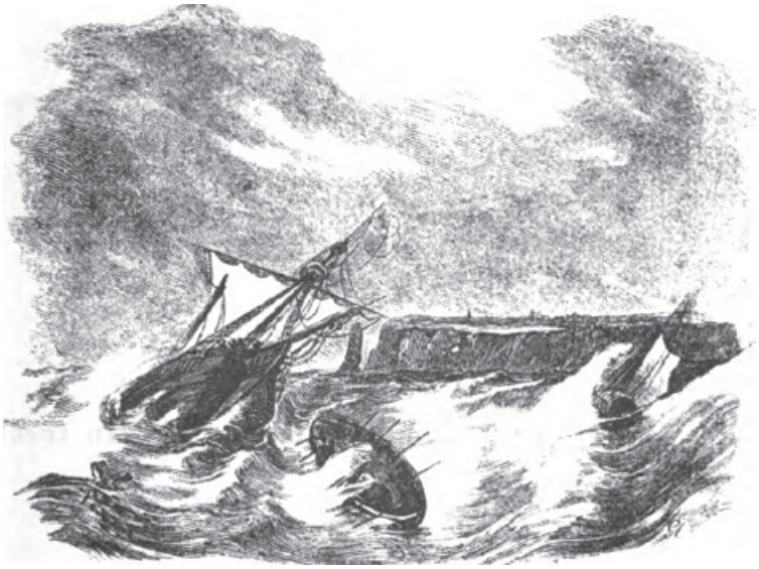

Helmkruid.

In 't gloeijend zand
Der hooge duinen
Geplant,
Kwijnt ge, verdorrend op heur kruinen,
Aan 't eenzaam strand.

Schoon 't koele nat
Uw dorre sprieten
Omspat;
Moogt gij geen laafnis toch genieten,
Verschrompeld blad!

Vaak sterven wij
In hooploos smachten,
Als Gij! -
En 't doel van hopen en van trachten
Lag zoo nabij!

Een rots.

Een rots in 't hart der zee,
Die, hoe de branding slaat,
Onwrikbaar tegenstaat;
Zoo zij uw hart in 't kwaad!

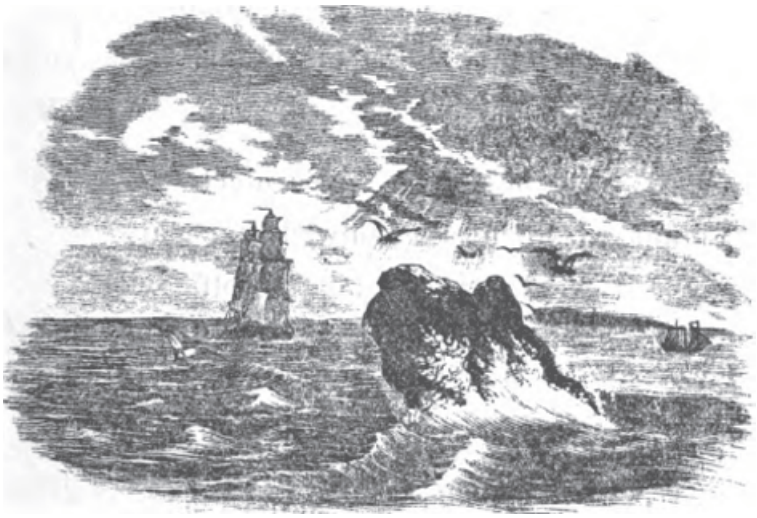

Eéns effent zich de zee,
Eéns wijkt gevaar en nood;
En 't loon der deugd is gróot,
In leven of in dood!

Bestendigs.

Het golfje vliet, het windje waait;
De zon en maan gaan op en neêr;
Ja 'k hoor, de 'heele wereld draait;
Is er dan niets bestendigs meer?

Vast, véel bestendigs is er niet;
Maar *iets* toch staat onwrikbaar pal
Hoe 't windje waait, hoe 't golfje vliet,
Hoe ook de wereld draaijen zal;

En luide roept in ieders hart,
Al houdt men zich ook willens doof:
'Dát, wat des levens wisling tàrt,
Is kloeke Moed en vast Geloof.'

Nevel.

Zonnetje! wáar zijn uw lachjes gebleven,
Lieflijke hemel! waar liet gij uw blaauw?
Alles is duister en nevlig en graauw,
Alles met mistige dampen omgeven;
Wáar ik mijn treurende blikken ook rigt',
Nergens is leven, nergens is licht! -

Acht gij de zon van haar glansen verstoken,
Nu zij zich hult in het nevlige graauw?
Blijft dan de hemel niet helder en blaauw,
Schoon hij in wolken 't gelaat houdt gedoken?
Dekt ook een sluijer hun schoon voor 't gezigt,
Achter dien sluijer is leven en licht.

Hemels-blaauw.

Niet waar! dat is een mooi gezigt,
Als 't weêr zoo nevlig is en graauw,
En als er dan een plekje blaauw
En hier en daar een straal van licht,
Gelijk een venster in den hemel,
Zich opent in het wolkgewemel.

Al keken wij dan droef en bang,
Zoo voelen we, als van zelf, ons oog
Zich heffen naar des hemels boog; -
En roept (als in een' Englenzang)
Een stem ons toe: - 'Dat lichtgeflonker
'Is dubbel helder in het Donker!'

Gij, die in zorg en leed verkwijnt,
Och! zie toch rond, met scherp gezigt,
Of niet wat blaauw, of niet wat licht,
De wolken op uw pad doorschijnt;
En - ziet gij ze op uw donkre wegen,
Geniet ze dan als dubblen zegen!

Regenboog.

Wie er schreijen moge of zuchten,
Heffe in 't leed den blik omhóog;
Tusschen dreigende onweêrsluchten
Blinkt de heldre Regenboog;
Waar' die stralenkrans verschenen,
Zoo de storm niet had gewoed?...
Regendruppels, zonnegloed,
Innig moet gij u veréenen,
Eer ons oog dien glans begroet.

Buigt uw hart dan onder 't lijden,
Heeft de smart uw oog bezwaard,
Denk: 'geen vrede zonder strijden,
En geen Hemel zonder Aard'!'
Regendruppels... zonneglansen...
Smelten in dien vredeboog: -
Droeven! heft den blik omhóog;
Tot de zon van reiner transen
In uw tranen spieglen moog'!

Dauw.

Als de avond daalt met zwarte schaâuw,
Ziet gij den dauw,
Als zwevend gaas, op veld en weiden
Zijn vochten nevelsluijer spreiden.

Straks, toen de zon in vollen glans
Blonk aan den trans,
Steeg al die damp, in stil gewemel,
Onzigtbaar naar den blaauwen hemel.

Doch nu geen hóoger licht en gloed
Hem rijzen doet,
Daalt hij, bij 't magtloos pogen, weder
Als tranenstroom op aarde neder. -

Zoo moet, als 't hart (door leed bezwaard)
Zich heft van de aard',
En niet in tranen neêr zal dalen,
Een hóoger gloed den geest doorstralen.

Avondzon.

1.

Het avondzonlicht doopt in goud
De groene toppen van het woud,
En, langs der dennen stam gegleden,
(Wiens donkerrood den schuinen straal
Doet blinken, als gegloeid metaal)
Daalt het langs 't mosbed naar beneden,
Als of het, op dat zacht tapijt,
Zich graâg ter ruste had gevlijd.

2.

'Slaap zacht, gij lieve zonneschijn!'
Zoo zingt het wilde vogelijn,
Zoo ruischt het loof en alle twijgen!
En gij, ô Mensch! die voelt en weet,
Wat goeds het lieve zonlicht deed,
Gij zoudt, gedachteloos, dan zwijgen?...
Och, smelt in 't zalig avonduur
Uw lied, in 't danklied der Natuur!

3.

En zijt gij arm - geen pracht of praal
Van weidsch Paleis of Koningszaal
Biedt zóoveel schoons om voor te buigen,
Dan 's Heeren tempel... 't statig woud,
Verlicht door avondzonnegoud,
En vol van stemmen, die er juichen,
En zich vereenen in Gods lof...
Voorwaar: dat is Uw Koningshof!

Avondstond.

1.

ô Rustig-lustige avondstond!
Die ons van de' arbeid komt verpóozen;
Gij draagt, al zijn 't wat bléeker rozen,
Zoo goed als de ochtend ze in den mond!
En door dien teêren rozenkrans,
Wiens schóon zoo spoedig is verdwenen,
Strooit gij de zilvren starren henen,
Die schittren aan den blaauwen trans,
Met eeuwig onverdoofbren glans.

2.

Uw adem, die ons 't voorhoofd kust,
Is nog van duizend geuren zwanger,
En lieflijk kweelt uw lentezanger,
Schoon alle vogels gaan ter rust; -
Uw hand strooit over gras en spruit,
En op de half-gesloten knoppen,
De laafnis van uw koele droppen;
En, als op 't dor geschroeide kruid,
Giet gij ze in onze harten uit.

3.

Gij rustig-lustige avondstond!
Die ons wilt troosten, sterken, laven....
Gelijkt ge niet met al uw gaven
Een Engel, dien de Heer ons zond?
ô Geef ons dan ook, elken keer,
Nà de' arbeid, dien we als lust beminnen,
Die rust van buiten en van binnen,
Die 't smachtend harte, telkens méer,
Ten Hemel heft tot God den Heer!

Kerkhof-bloemen.

Gij Akker Gods! uw kostbaar zaad
  Moog' Hooger Lente toeven,
Een talloos tal van bloemen staat
  Te bloeijen op uw groeven!
Een beeld van Leven uit den Dood;
Van wat er sluimert in uw schoot!

ô Diepte van des Heeren raad,
  ô Liefde, nooit te ontvouwen,
Voor àllen, die dat kostbaar zaad
  Aan de' Akker Gods betrouwen:
Belofte en Troost onméetbaar groot...
Gij Leven, kiemende uit den Dood!

Des avonds.

1.

De dag was donker: zwaar en digt
Hing damp en nevel over 't dal -
't Was aklig stil: geen vogel zong er;
Slechts 't ruischen van den waterval
En 't klettren van de beekjes drong er,
Eentoonig-droef, in 't oor: - en 't hart
Kromp, als de Schepping, zaâm' van smart...
Maar toch aan de' Avond werd het licht!

2.

Ter westerkim brak voor 't gezigt
Een zwakke straal de nevlen door,
En boorde door het wolkkleed henen;
Totdat de sluijerrand, met gloor
Van purpren franje, was doorschenen
En langzaam zich het mistig graauw
Verhelderd zag tot goud en blaauw...
En baadde in fonklend zonnelicht.

3.

Wat houdt ge 't oog ter Aard' gerigt
Gij Tòbbers! wien de levensdag
Niets bragt, dan digte neveldampen?
Omhóog dat oog - of dáar 't ook zag
Hoe licht en duister eeuwig kampen! -
Wéet, éenmaal breekt de hemelgloor
Des levens zwartste wolken door....
Ook aan Uw' avond wordt het licht!

Des nachts.

Eng weggetje van zorg en smart,
Dat slijk en steenen overhóopen!
Wat zijt ge moeîlijk om te loopen,
Ook voor het stoutste hart!

Maar of ge steil en hobblig zijt,
Zij wandlen veilig, die vertrouwen,
En op den Hoogsten Leidsman bouwen...
Hij komt te Zijner tijd.

En of 't beneden donker is,
En of er boven wolken jagen,
Toch flikkren sterren, door die vlagen
Van stikke duisternis:

Een avondster, een morgenster,
Een ster van hopen en gelooven,
Een ster van liefde daar te boven:
Zij lichten ons van ver'!

Des heeren huis.

Uit den grijs bemosten toren
Dringt der klokken hel geluid:
Komt, het noodt u àllen uit,
Mengt uw stemmen in de koren;
Komt, en legt het aardsche kruis
Neder, in des Heeren Huis!

Wie er weenden, wie er baden,
Dáár wordt traan en beê verhoord!
Rust daar, bij des Heeren woord,
Wie vermoeid zijt en beladen:
Vliedt daar àllen 't aardsch gedruisch:
Vrede woont in Godes Huis.

Eenvoud, onschuld keert er weder
In de ziel voor God ontgloeid; -
Wat u nog aan de Aarde boeit,
Legt het aan den dorpel neder:
Spoeddet ge uit paleis of kluis,
Kindren Gods zijt ge... in Gods Huis!

Opwaarts.

Met duizend sterren-oogen
    Trekt ons de hemel aan,
Om naar zijn heldre bogen
    Den bangen blik te slaan;
En als hun glansen blinken
    Op 't moêgeweend gezigt,
Die stralen in te drinken
    Van rein en troostend licht.

Met duizend, duizend tongen
    Zendt lucht en zee en aard'
Een loflied, nóoit volzongen,
    Welluidend hemelwaart.
Zóo - liefderijke Vader! -
    Voert àl 't geschapen schoon
Ons telkens, telkens nader
    Aan de' ongeschapen troon!

Winterdag.

1.

De lucht is blaauw, de vloed is ijs,
't Blinkt al in de'avondzonneschijn,
En langs de takken, bruin en grijs,
Hangt de ijzel, als een blank gordijn;
Daar vliegt, met korten vleugelslag,
Een kraaijenzwerm door 't pijnboomhout...
't Is toch een heerlijk ding in 't woud,
Zoo'n winterdag, zoo'n winterdag!

2.

Het mosbed kraakt, - de rappe voet
Drukt sporen in 't besneeuwde groen;
Ginds kronkelt, als een welkomsgroet,
Een blaauwe rookwolk door 't plantsoen;
Van verre klinkt, met slag op slag,
De scherpe bijl op 't harsig hout...
't Is toch een heerlijk ding in 't woud,
Zoo'n winterdag, zoo'n winterdag!

3.

Maar ginds wacht mij een lieve vrouw,
En kinders ô! als melk en bloed;
Een krachtig maal, een warme schouw,
En duizend kussen, trouw en zoet;
Hoe mooi 't dan ook hier wezen mag,
Ik zeg, bij 't kruipen in mijn kluis:
't Is toch een heerlijk ding in... huis,
Zoo'n winterdag, zoo'n winterdag!

In een januarij-nacht.

1.

Wat wordt uw goede naam bezwaard,
Alsof ge een' ouden paai zoudt 'lijken,
Met schrale lokken... grijzen baard...
Neen, Winter! - 'k Zag uw kunstwerk prijken
En schittren op mijn vensterglas,
Of 't vol van diamanten was.

2.

Me dunkt, gij zijt een fiere Maagd
Met ernstig oog - maar onbetrokken!
Die sterren op het voorhoofd draagt,
En sneeuwkristallen in de lokken;
En die, bij ieder in de buurt,
Des nachts op 't vensterglas borduurt.

3.

ô Kostbaar weefsel, fijn als rag,
ô Kantwerk! rijk aan bloem en bladen,
Wat 'k menig nacht wel wakker lag,
Of ik de kunst er van mogt raden;
Of ik van 't maagdlijn dat u wrocht',
Den vingertop ontdekken mogt!

4.

Wel wist ik, dat zij iedereen
Zoo'n winterbruiloftstooi wil schenken,
Maar, als de mijne 't móoist mij scheen,
Dan was 't, als moest ik er bij denken...
Dat zij, ô Arme! voor Uw haard
Haar sierlijkst-rijkst patroon bewaart.

5.

Dus - zag ik 't vriendlijk aanschijn nooit,
Kon ik den vinger nooit ontdekken,
'k Voel tòch: wie zóo mijn venster tooit
Met duizend kanten-slingertrekken,
Met zooveel bloems, en sterrenschijn...
Die kan geen stroeve Grijsaard zijn!

Overal.

Volle maan schijnt overal!
Op der bergen hoogste kruinen,
In het meest verborgen dal,
Over bosch en veld en duinen:
Wáar ge uw oogen henen rigt,
Ziet ge 't zilverreine licht.

Echte deugd blinkt overal!
Of ze in 't hoog paleis mag troonen,
Of, in laag gelegen dal,
't Nedrig stulpje moog' bewonen:
Wáar ge uw oogen henen rigt,
Ziet ge 't zilverreine licht.

Blanke stralen, blanke deugd!
ô Hoe schoon is 't, dat uw glansen
Arm en Rijk, en Grijze en Jeugd,
Met hetzelfde licht omkransen!...
Al wat daalt van 's Hémels boog,
Kent op aarde laag noch hoog.

Door wolken.

I.

Hoe krachtig strijdt ge, o blanke maan!
Hoe dringt gij door de wolken heen,
En scheurt heur zwarten grond van-een,
En breekt u baan:

Verheven, lieflijk-trotsch gezigt:
Als 't diepe zwart tot grijs vervloeit,
Tot zilver smelt, in purper gloeit,
En baadt in licht:

En als ge, omschaduwd door een' krans
Van stukgereten wolkgevaart',
Te voorschijn treedt voor 't oog der aard'
In hemelglans! -

Moog' zóo (hoe digt het wolkgordijn
Ook op ons doornig voetpad daal')
In dulden, strijd en zegepraal
Ons leven zijn!

II.

Dàn, lieflijk beeld van vroom geduld,
Dat licht giet in den nacht!
Dàn stort gij Rust in ons gemoed,
Wanneer uw zilverblanke gloed
Daarheen zweeft, rein en zacht!

ô Leer ons, als de zon der vreugd
De kim niet meer bestraalt,
Den nevelzwaren, donkren trans
Doordringen, met den hemelglans
Uit Godes Woord gedaald.

Onder de sneeuw.

De witte vlokken stuiven,
Die 't veld met dons bekleên;
Geen grasjen of geen spruitje
Dringt meer door 't dekkleed heên:
Maar 't groeit, hoe diep bedolven,
Toch frisch en krachtig voort,
Tot het, ô Lente! uw stemme
Weer suizend fluistren hoort.

Laat de Ouderdom de lokken
Met rijm en sneeuw belaân,
De Liefde blijft er groeijen
In vrome Jeugd ontstaan:
In stramme borst besloten,
Naauw merkbaar voor het oog,
Toeft zij op schooner Lente
En Bloeitijd - hier omhoog!

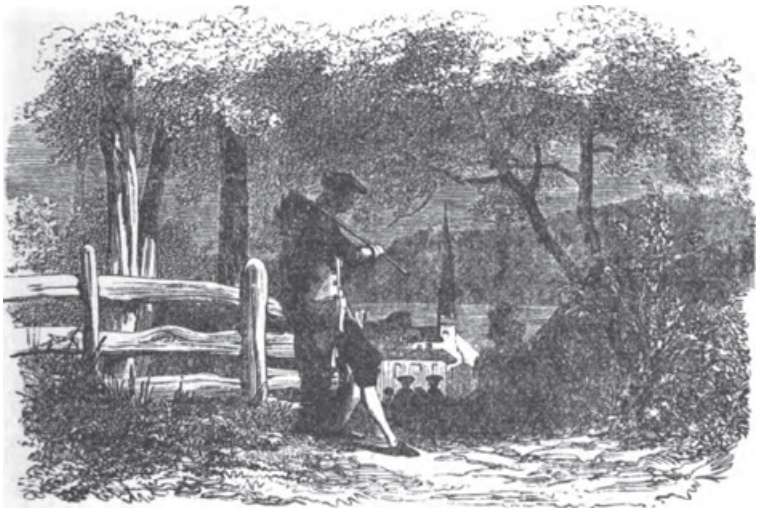

Reistogt.

Een reistogt.

I.
Reisvaardig.

1.

Och! al zingt gij nòg zoo mooi
In uw kooi,
't Klinkt me toch als enkel klágen,
Vogel!... 'k Hou van kooi noch kruk;
'k Brak al lang mijn traliês stuk,
'k Heb mijn vlerken uitgeslagen:
Ik ga 't wagen!

2

Staan er klontjes ook gereed
Bij de vleet,
Zaad en water naar behagen;
Vogel! 'k zoek graag eigen spijs;
'k Word graag, zij 't door schade, wijs:
Moet ik zelfs wat schande dragen...
Ik ga 't wagen.

3.

Over veld en heî en vloed
Trek' mijn voet;
Zonneschijn en Onweêrsvlagen
Vogel!.. neem ik évenzeer;
Tot ik, moede, éens wederkeer,
En bij u, voor de Oude dagen,
Rust kom vragen.

II.
Afscheid.

1.

De poort maar uit, de weg maar op,
De wereld moet bekeken;
Ik groet-je, stadje van plêzier,
Mijn vrinden en vrindinnen hier...
Ik ga naar vréemde streken!

2.

Aan moeders pot, aan moeders haard,
Daar mag je veilig zitten...
Al gaat het door het dorenbosch,
Ik trek er welgemoed op los,
En sla me door de klitten.

3.

Ajû, Ajû... voor jaar en dag! -
Hoe zijt ge zoo bewógen?
Je maakt me dingsig, goe Je liên!
Kom, 'k moet de wereld toch 'reis zien
Met allebeî mijn oogen.

4.

Maar wàt ik zie, of niet en zie,
Dat kan je maar vertrouwen,
(Dáar, Moeder! is mijn regterhand:)
'k Zal God, en 't lieve Vaderland,
Altijd voor oogen houên!

III.
In den Vreemde.

1.

Zijt ge vèr van huis en haard,
Dwaalt gij in den Vreemde,
Is uw borst eens wat beklemd,
Is uw hoofd eens wat ontstemd,
Denk aan Hollands beemde!

2.

Droom u maar een' oogwenk t'huis
Onder mage' en vrinden;
'k Wed, de zorg, die u beknelt,
De onrust, die uw zinnen kwelt,
Zult ge dráaglijk vinden.

3.

Kruipt en sluipt dan ook een traan
Somtijds in uwe oogen;
Ligt zal in die zoete pijn
Troost en rust voor 't harte zijn,
Hoe door leed bewogen.

4.

Zorg dan, met uw 'heele ziel,
Wáar ge u moogt bevinden,
Dat een teeder-sterke band
U aan 't lieve Vaderland
Duurzaam blijft verbinden;

5.

Dat ge, op vleuglen van den geest,
Over berg en dalen,
Van het verre, vreemde strand,
Naar het dierbaar Vaderland
Telkens héen kunt dwalen;

6.

Dat het wilde vogelijn,
Wáar 't was heen-getogen,
Steeds het liefst denke en het best
Aan het vriendlijk warme nest,
Waar 't is uit-gevlogen!

IV.
Heimwee.

1.

'k Won frisscher geest en kloeker moed,
En scherper oog en fijner hand;
Soms had ik 't kwaad, meest had ik 't goed;
Maar nu, hoû 'k langer hier geen stand:
Ik moet terug naar Hollands strand.

2.

Wat is toch 't onverklaarbaar zoet,
Dat ons aan 't dierbaar Vaderland
Zoo vast en innig hangen doet
Met eeuwig onverbreekbren band?...
ô 'k Voel het diep - ik moet, ik móet!

V.
Terugkomst.

1.

Ik heb gezworven over land,
Gezworven over zee,
Mijn beurs is plat aan alle' kant,
Mijn jas is kaal, mijn vel verbrand;
Maar 'k ben, God lof, nog de oûe klant,
En... 'k breng mijn hart weêr meê!

2.

'k Heb vrij wat moois en raars gezien
Te land en ook ter zee;
Veel heeren en veel burgerliên,
En mooije meisjes tusschendien; -
Maar, háakte 't hier en daar misschien,
'k Breng toch mijn hart weêr meê!

3.

En wáar ik ging aan 't vreemde strand,
Of wáar ik voer ter zee....
Dáar, moeder! is mijn regterhand,
Die 'k eens u plegtig gaf te pand....
'k Droeg God en 't lieve Vaderland
Toch in mijn harte meê!

4.

Mijn trek naar reizen is gebluscht,
Te land en ook ter zee;
't Is elders óok niet àlles lust...
Nou, oudje! pak me maar gerust:
Ik voel 't eerst goed als jij me kust..
Ik bragt mijn hart weêr meê!

VI.
Thuis.

1.

Is de schotel ook wat schraal,
Is de brand wat bijster krap,
Zijn de kleertjes al wat oud:
Liefde houdt de plunje knap,
Liefde saust het sober maal,
Liefde warmt nog meer dan hout, -
Liefde draagt malkanders kruis....
Liefde vind-je niet, dan thuis!

2.

Of je trok naar Zuid en Noord,
Of je ging naar Oost en West,
Of je kwam tot schat en staat;
Thuis, dáar was-je toch het best:

Moeders lach, en Vaders woord,
Jok en spel met Broêr en Maat,
Kracht in weelde, kracht bij kruis,
Vind-je nergens zóo, als thuis!

3.

Daarom, éer je trekt of gaat,
En het op een béter zoekt,
Denk er om, mijn lieve vrind!
Dat gij meest u zelv' verkloekt,
Als je 't zoete thuis verlaat: -
Wàt ge ook in de wereld vindt',
Vóor of tegen - kroon of kruis...
Liefde vind-je niet, dan Thuis!

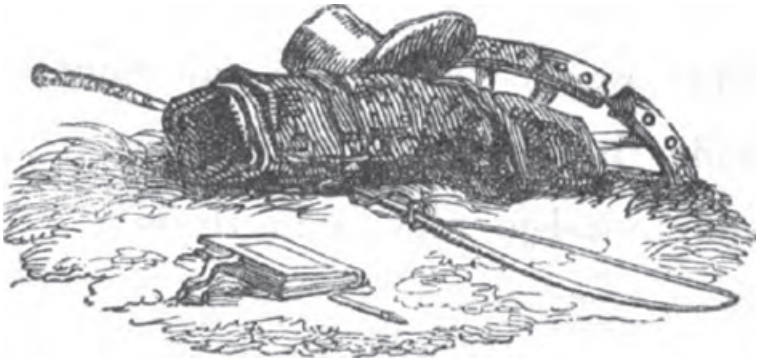

II.

Op straat en in huis.

Visscherskindren.

't Waait er een bries: fluks de zeilen omhoog!
'Krelisvaêr heeft nog zijn laêrzen vergeten!'
Zie! daar komt ginds, als een pijl uit een boog,
(Kon hij zoo gaauw maar!) met zwoegen en zweeten,
Louwtje, zijn jongen, en sleept ze langs strand;
Dochter Marijke die lacht om den kwant!

'Bloedje! wat heb je zoo bitter te dragen!
(Spot ze, de dreumis!) "k heb meêlij met jou!
Als *ik* het deê, weet ik wel, wat ik zou: -
Kruip in de laêrzen... je kunt 'et ligt wagen!
Mêutje heeft lest van Klein Duimpje verteld,
Ligt is het net zoo met deze gesteld!'

Kijkt er ons Louwtjen onnoozel genoeg...
'k Denk, dat Marijtjen haar spot toch zou 'rouwen,
Floot niet de koelte zoo scherp door de touwen,
Danste de zee niet zoo wild voor den boeg;
Wachte niet, brommend op 't dralende paar,
Wildeman Krelisvaêr!

Twee voerlui.

Een karretjen op een' Zandweg reed;
De maan scheen helder, de weg was breed,
   Het paardje liep met lusten;
('k Wed, dat het zelf zijn' weg wel vindt:)
   De voerman leî te rusten....
Ik wensch je wèl-thuis, mê-vrind!

Een karretje reed langs Berg en Dal;
De nacht was donker, de weg was smal,
   Het paard liep als met vleugels;
(De sneeuwjagt zweept zijn oogen blind:)
   De voerman houdt de teugels....
Ik wensch je wèl-thuis, mê-vrind!

Eén karretje keert behouden weêr;
Het ànder heeft er geen' voerman meer; -
   Waar mag hij zijn gebleven?
'k Wed - dat je 'em op den Zandweg vindt,
   Of mooglijk wel daarnéven...
Hij komt niet weêr thuis, die vrind!

Kleine kanonniers.

Jongen, neem een hobbelpaard!..
Kom, dàt spel is onbezonnen;
Al dat schieten met kanonnen
Leît niet meer in Hollands aard;
Ziet ge 't dan niet aan uw maat,
Hoe hij al te béven staat!

't Is een tijd van rust en vreê;
Zoetjes spelen, zoetjes spreken...
Met die wilde jongensstreken
Hebben we maar moeite meê:
Hier een vlek, en daar een scheur,
Loopt er spoedig onder deur.

Toch (maar spreek er niemand van!)
Zou ik in uw moedig spelen
Met mijn 'heele hart nog déelen,
Was ik niet een deftig man:
Moest ik zeggen, waar 't op stáat -
'k Had jou liever dan je maat!

Boerenpraatje.

't Is maar water, 't is maar vuur...
Louter alledaagsche zaken;
Maar er is wat meê te maken,
Zou ik meenen, Japikbuur!
't Was een vent, die dàt bedacht:
Damp... van honderd-paarden-kracht!

"t Lijkt toch alles maar een weet,'
Is mijn blinde Geertmêu's woordje;
Maar ik gaf nog wel een oordje,
Dat ze's op een spoorweg reed!
Japikbuur! ze heeft gelijk:
Méer dan geld, maakt knapheid rijk!

Vast, eer 't voorjaar ommegaat,
Vraag ik aan die wijze Heeren,
Die in alles zoo studeren,
Voor mijn' Akkerbouw om raad:
't Zou me magtig tégenslaan,
Of ik zal er wèl bij staan.

In 't veen.

Bagger, bagger kluit bij kluit!
Opgedroogd en vastgestooten: -
Zag jij Modder in mijn slooten?..
Kijk, ik haal er Guldens uit!
Welgelukkig is het Land,
Waar het kind zijn moêr verbrandt!

Hê! zoo'n zacht geglommen vuur,
Dat's wat ànders, dan die steenen;
Die verbranden je de scheenen,
En 't is toch niet op den duur:
En dat zwarte, vuile goed
Maakt je 'heele huis met roet.

Neen, zoo'n Turfje, dàt's de báas! -
Neêrland heeft, in vroeger jaren,
Dat, met schaê en schand', ervaren;
Daarom, jongens! wees' niet dwaas:
Laat ge ook elk zijn eigen zin....
Reken' jij de kooltjes in!

Katknuppelen.

Wel dat's aardig, wel dat's raar...
Roer' je knuppels, eêle bazen!
Hoor' dat maauwen en dat blazen:
't Is een schoone pret, niet waar?
Als de boôm vliegt uit het vat,
Is zij zeker dol, de kat!

Flinke boertjes, jonge maats!
Als ik tóoveren kon leeren,
Zou ik 't bordje gaauw verkeeren;
'k Stak jou voor de kat in plaats! -
Vraag' je, wat ik wéten woû...
Hoe je 't dàn wel vinden zoû?

Fij! het is een boos plêzier. -
't Beest is ons tot nut geschapen,
Niet tot spel voor ruwe knapen...
Kom, verlos' het arme dier!
Wie een beest zóo kwellen kan,
Die wordt een ondeugend man!

Oliekoop.

'Water, wurmen, flerecijn,
Zuur en gal en slijm en winden,
'k Heb voor alles raad, mê-vrinden!
'k Heb voor alles medecijn!
Hokus, pokus, kris en kras,
Of het niemendal en was!' -

Boertjes! 'k sta er van versteld:
't Is een wonder van curering!
Kijk - zijn buidel had de tering...
Prompt genezen... met jou geld!
Kijk - zijn maag, die had een lek...
Prompt genezen... met jou spek!

Boeregasten, burgerliên!
Anders ben je zoo geslepen...
Vat je niet zijn looze knepen?
'k Had u wijzer aangezien! -
Zijn uw lijf en geld u lief,
Schuwt 'em, erger dan een' dief!

Honde-wagen.

'Hei, hort zek, hort! vooruit, gezwind!...
Wacht, luiäard! 'k zal je schalen raken;
Of moet mijn zweep je béenen maken
En leeren vliegen als de wind?
Hê, die was raak! - vooruit, maak spoed,
Of 'k zal je ranslen op je snoet!'

Gij trouw, geduldig, wakker dier!
Hoe is mijn hart met u bewogen,
Wanneer ge, aemechtig voortgevlogen,
Uw spieren uitrekt bij 't getier,
En toch, bij rust aan huis of kroeg,
De hand likt, die zoo wreed u sloeg!

Die vent is èrger hond dan gij...
En 'k zag hem graag, in Uw gareelen,
Eens met een' touwen kwispel streelen
Ten draf, al hing zijn tong er bij: -
Gij, brave liên uit dorp en stad,
Ik smeek u, stuit dat plagen wat!

Liedjeszanger.

'Hoort, boeren, burgers! hoort mijn lied:
Van wreede moord en rare dingen
En vrijerijtjes zal ik zingen,
Die in den Lande zijn geschied;
Kijk' toe, mijn stokje wijst het aan:
Je ziet het hier geschilderd staan!'

Kijk' toe?.. neen! sluit uwe oogen digt,
Gij kuische maagden, brave knapen!
Daar is maar zelden nuts te rapen,
En veel wat oor en hart ontsticht:
De meeste van die zeilen zijn
Voor mij een wandelend venijn.

Wie deugdzaam zijn wil, blijv' niet staan...
Ten zij iets goeds daar was te aanschouwen
Van wakkre mannen, eêdle vrouwen,
Van burgerpligt en heldendaân; -
En zelfs een grapje moogt ge zien,
Maar 't moet in eer en deugd geschiên.

Loterij.

'Duizend gulden voor een cent,
Honderd duizend voor een gulden: -
Was je kaal, of had je schulden,
Morgen ben je een rijke vent!
Boeren, burgers! komt er bij:
Morgen trekt de Loterij!'

Joodje, was ik in Uw steê,
'k Zou die lootjes Zelf maar houên;
Elleboog komt door uw mouwen,
En uw broek wil niet meer meê:
Waarom trek je zelf (als 't kan!)
Niet die 'honderd-duizend,' man? -

Och, 't is wind, die Loterij:
Mannen, Broeders! wilt ge kiezen
Tusschen winnen en verliezen,
'k Weet een spel, dáar wint ge bij....
'Wie er daags tien centen spáár',
Wint drie duizend alle jaar.'

Spaarbank: - vrij wijn.

Waar men Gode een tempel wrocht,
Sticht, (het is een vond der helle!)
Sticht de duivel een kapelle,
Of hij zieltjes vangen mogt:
Hier een Spaarbank... dáar, Vrij Wijn,
Mannen! zeg: waar moet ge zijn?

Dáar is 't alles pret van dáag,
Hier is 't vreugd van daag en mòrgen; -
Hier heeft vrouw noch kind te zorgen,
Dáar krijgt vrouw en kinderen slaag!
Hier een Spaarbank... dáar, Vrij Wijn!
Vrouwtjes! wáar zou 't beste zijn?

Zeven centen borrelgeld,
Als gij 't dagelijks wilt sparen,
Maakt, in vijf en twintig jaren,
Duizend Gulden: wèl geteld!
Hier een Spaarbank... dáar, vrij Wijn!
Menschen! zeg: waar moet ge zijn?

Kermispret.

'Eénmaal weelde moet er zijn
Voor wie altijd armoê lijên; -
Doe me, voor de bittre tijên,
Suiker in mijn brandewijn:
Hôp maar, Jaantje! hôp maar, Jan!
Dat gaat op een zwieren, Man!'

Weet ge, wàt het liedje vraagt?
Wie of 't pretje zal betálen,
Wie de schaê draagt van dat malen? -
Of ge 't inzâg', Man en Maagd!
Geld, gezondheid, deugd en eer,
Die verdanst ge in éénen keer.

Voor wat nu door 't kéelgat slaat,
Zult ge een' winter armoê lijên,
En de kindren zullen schreijen
Harder dan de videl(*) gaat:
Eénmaal weelde en àltijd nood...
Béter hou ik: dáaglijksch brood!

(*) Videl, vedel, viool.

Een nachtwachtje.

1.

'De kermis komt maar éens in 't jaar:'
Dat's waar!
En dan eens duchtig feest te vieren
Met rond te zwieren en plêzieren,
Dat deed van ouds de burgerschaar!
Vermaak u vrij in kraam en spel,
En zing en spring in blijde troepen...
Maar neem 't niet kwalijk als Wij roepen:
'Bewaar' je vuur en kaarsje wel!'

2.

'Och! - kermis is 't maar éens in 't jaar:'
Dat's waar!
Maar gaauw reeds zullen Winterdagen
Om heel wat ànders komen vragen...
Wij komen om één turfje maar!
De honger knaagt, de koû nijpt fel
In 't bar en werkloos jaargetijde,
Och! legt een penningsken ter zijde...
'Bewaar' je vuur en kaarsje wel!'

3.

'De kermis komt maar éens in 't jaar:'
Dat's waar!
Toch zien Wij somtijds in die dagen,
Wat vélen jaren lang beklagen...
Doch kijk! de Nachtwacht zwijgt het maar:
Al denkt hij soms, bij 't woeste spel
Dat hij van verre moet aanschouwen...
'Gij knapen, maagden, mannen, vrouwen,
Bewaar' je vuur en kaarsje wel!'

4.

'De kermis komt maar éens in 't jaar,'
Dat's waar!
Wij, Nachtwachts, waken àlle nachten
Voor ieders rust, als trouwe wachten,
En schuwen moeite noch gevaar.
Doch wie in Ons vertrouwen stell'...
Nog béter rust voor hart en zinnen
Is dáar, waar 't rustig is 'van binnen'...
'Bewaar' je vuur en kaarsje wel!'

Keukenmoeder.

Sappig vleesch en sappig ooft,
Schat van kruiden versch en fleurig,
Alles wordt nog éens zoo keurig,
Als ons Moedertje ze stooft:
'k Wed, ze kon een harde kei
Murrêw maken als pastei.

Wilt ge weten, lieve kind,
Waar de kunst in is gelegen?
Als ge letten wilt ter degen,
Ben ik zeker, dat ge 't vindt!
Maar ge wordt door haar verkloekt,
Als ge 't in het Kookboek zoekt.

Of begeert ge, dat ik zèg,
Hoe 't recept wel is geheeten?
't Heet - och! wil het niet vergeten:
'Zindlijkheid en overleg;'
En voor Saus (geloof me vrij)
Doe er maar wat Honger bij!

Tante klappei.

Al de grapjes bij de buren,
Ieder heimlijk vrijend paar,
Wat er schuilt in ieders muren,
Tante weet het, op een hair:
Onder 't zegel van de roos
Babbelt ze met Trijn en Koos.

Tante, tante, wees voorzigtig!
Zie, er weten, wijd en zijd,
Dat gij Zelve niet te schichtig
Waart, in lang verleden' tijd:
't Luchtig zegel van de roos
Dekt niet altijd de oude doos.

Tante, láat dat booze kallen!
Beter niets verteld - dan kwáad.
Buurvrouw, 't slimste nog van allen,
Babbelt enkel om 't legaat:
Doe, voor 't zegel van de roos,
Liever 't Deksel op de doos.

Jantje wijsneus.

Jantje, wat hebt ge toch kostlijk verstand!
Alle-mans wijsheid is in u gevaren;
Praat-je niet puur, of je 't las uit een krant?
'k Denk, dat geen Schepen het béter zou klaren!
Staat er een zaak nòg zoo scheef en zoo kwaad,
Jij weet remedie - en altijd probaat!

Maar van uw wijsheid (ik weet niet hoe 't zit!)
Schiet voor u Zelven, naar 't lijkt, niet veel óver;
't Hapert er altijd aan dat of aan dit,
En met uw boel is het bittertjes pover;
'k Denk, het waar' beter (al leek-je wat mal!)
Hadt ge wat akkers, of beestjes op stal.

Weet ge, hoe of Mij de zaak is verklaard?
Hadt ge die wijsheid (het kon u geen hinder)
Méer voor uw eigen gedoente bewaard, -
Hadt ge die wijsheid voor àndren wat minder,
Dan liep-je niet op een slof en een schoen...
Praten is praten, maar werken is 'doen!'

Pietje bedroefd.

1.

Een scheepje met zuur-appelen,
Dat zeilt er om zijn' mond,
Eene ouderwetsche regenbui
Drijft in zijne oogen rond:
Wel, Pietjelief! wat kijk je luik,
Als zat een kikker in uw buik,
Als zat een vleêrmuis in uw pruik;
Couragie, man! ik schrôk er van...
Och, 't zal zóo erg niet zijn!

2.

'De wereld is een tranendal!'
Dat is zijn éerste woord;
Dat 'menschen, duivelskindren' zijn,
Heb ik van Hem gehoord: -
Och, Pietjelief! je maakt me raar;
'k Woû, dat jij uit de wereld waar',
Gij vindt het hier toch alles nàar;
Couragie, man! ik schrôk er van...
Kom, 't zal zóo erg niet zijn!

3.

't Is mooglijk, dat het Laster is,
Maar 't is me toch gezeid:
Gij lacht wel met uw linkeroog,
Terwijl uw regter schreit;
Dáar zal 't van kómen, lieve Piet! -
Och! als ge 't leven règt beziet,
Dan is het toch zoo erg nog niet;
Couragie, man! ik schrôk er van...
Maar 't kàn zóo erg niet zijn!

4.

Een open oog, een gulle lach,
Een mannelijke hand,
Een vrome zin, een nobel hart,
En (kon het!) wat verstand;
Kijk, Pietje! zoo ge *die* bezat,
Uw voorhoofd wierd van rimpels glad:
'k Wed, dat ge schik in 't leven hadt!
Couragie dan! Probeer het, Man...
Dan zàl 't zoo erg niet zijn!

Hartje zonder zorg.

1.

'Tòbben komt altoos te vroeg:
Zoudt ge vreezen, zoudt ge zorgen?
Och, dat redt en schikt zich mòrgen;
Morgen is het tijds genoeg!
Wat ge zegt, of niet en zegt,
Mòrgen komt dat ding teregt!'

2.

Hartje! hebt ge wel bedacht,
Hoe dat àl te los betrouwen
Menig' bitter deed berouwen,
Wat hij uitstelde over nacht;
En dat de ingeslapen daad
's Morgens meest niet op en staat?

3.

Enkel, wie, met rein gemoed
En met kinderlijk vertrouwen,
Wèl op Hooger zorg blijft bouwen,
Maar toch Zelf zijn best hier doet,
Mag (bleef wat onafgedaan)
't Morgen rustig tegengaan.

4.

Niet te weinig, niet te veel;
Niet te tòbben, maar te zorgen;
Wat ge héden moogt, niet mòrgen...
Zie, dàt is het beste deel:
Denk - mijn Hartje zonder zorg,
Morgen is een slechte borg!

Haantje de voorste.

Och! wat een dringen en wringen, mijn jongen!
Rep je wat, man! of ge komt nog te laat:
Zijt ge niet bang, dat de wereld vergáat,
Eér ge nog hàlf uit uw dop zijt gesprongen?
Loop maar, gij loopt toch uw neus niet voorbij;
Die is er altijd nog eerder dan gij!

Alles het éerste, dat is een plêziertje,
Dunkt u niet, vriendje? Gij kijkt zoo tevreên!...
De eerste blaauw-oogen, daar ga je meê heen;
't Eerste blaauw-scheentje, hoe vindt ge 't, mijn diertje?
't Eerste schatrijk: maar, dat's raar bij de liên;
't Eerste doodarm: dat is dáaglijks te zien!

Haantje! gij zult er uw kuif bij verliezen;
Haantje! gij raakt er uw veêrtjes bij kwijt:
Leer u bezitten, en wacht op uw tijd;
Dan hebt ge kans om het bèste te kiezen; -
Altijd de vóorste geeft ènkel profijt,
Als gij 't in wijsheid en eerlijkheid zijt!

Goede buurschap.

Een goede buur... een verre vrind...
Ik zou het met den éersten houên; -
En dat ge er best op kunt vertrouwen,
En 't meeste hulp van ondervindt,
Dat heb ik wel bij de àrme liên
Het éerst, en 't allerméest gezien.

In krankte, kommer, rouw en nood,
Helpt de eene schaamle buur den ander';
Ze werken, ploetren voor elkander,
En deelen 't laatste stukje brood,
En wisselen, van wieg tot graf,
In alle leed elkander af. -

ô Rijkdom!... hadt gij 't éens gezien,
Uw hart zou in uwe ingewanden
Van eerbied en bewondring branden,
Zoo 't niet van schaamte waar' misschien...
Gij, trouwe Buurtjes! hoe 't u ga,
Het loon der liefde volgt u na!

Kaartleggen.

Simple duif! wat kwist ge uw geld,
Om, uit vuile kaartebladen,
Van de toekomst iets te raden...
Leugens worden u verteld!
Wat *Zij* uit de kaarten ziet,
Zijn uw *vijfjes*, ànders niet!

God, die magtig is en goed,
Hield de toekomst ons verbòrgen;
(Dwaze hoop en ijdle zorgen
Zijn verderflijk voor 't gemoed:)
En geen mensch of booze geest,
Die in Gods besluiten leest.

Zie! van 'vrijers,' 'brief op 't huis,'
Kan *ik* zeker niet vertellen,
Maar wel béters nog voorspellen;
En ik verg u munt noch kruis:
'Als ge leeft in deugd en eer...
Wacht U zegen van den Heer!'

Kaartspelen.

'Je zoudt het niet gelooven, man!...
Mijn kleine Jaap kent àl de troeven,
En wil je 't 'reis met hem beproeven,
Ik wed, hij lapt je 't, ònder-Jan;
ô Kêrel! 't is zoo'n rare guit,
De leepheid gluurt hem de oogen uit!'

ô Dwaasheid, die verheft en roemt
Wat ze op het bitterst moest beschreijen!
ô Hart, dat harder zijt dan keijen! -
Zijt gij 't, die u een *Vader* noemt?...
Gij, die uw kroost tot steun en heul
Moest zijn, en 't opvoedt voor den beul!

Gooi weg dien gloênden dobbelsteen,
Gooi weg die vuile duivelsbladen!...
Och, bij uw ziele! laat u raden,
Zij rooven geld en deugd met-een: -
Eéns zoudt gij voor der Almagt troon
Een' klager vinden in uw' Zoon!

Armen-woning.

Zilte muren, lekkend dak,
Kille zolders, vunze kelders,
Geen gezondheid of gemak,
Nooit wat vriendlijks of wat helders,
Arme bloeden!... maar de Huur
Moet toch maar betaald op 't Uur!

'k Heb een' Huisjesbaas gekend,
Die, in barre winterdagen,
Uit de woning der ellend
Deur en vensters wèg deed dragen,
Als men hem (in nood of leed)
Tot den penning niet voldeed!

Voor de Wereld had hij regt!...
Doch, wordt in het laatst der dagen
Eens Zijn schuldboek òpgeslagen,
Wee dan, wee! de' ontrouwen knecht! -
'k Denk, dat in Gods Huis, gewis
Voor zóo'n man géen woning is!

Bedeeling.

Ja, armoê is een snijdend zwaard!
Een buik die hongert, heeft geene ooren...
En toch, gij Armen! wilt mij hooren,
Het geldt uw eigen heil op aard';
En meer nog dan uw áardsche lot
Het heil der ziel, de gunst van God! -

Ook wie dàt brood onwaardig eet,
Die gift oneerelijk verwerve,
Die eet zich zelven ten verderve
En steelt des armren broeders beet;
En wie 't in spel of drank verteer',
Wacht eenmaal 't oordeel van den Heer!

Weest zuinig, nijver, kuisch en vroom;
De vrede en trouw wone in uw midden;
Dan kunt gij tot den Heere bidden
In dood en leven, zonder schroom:
Treft dàn u armoê, ziekte of smart,
Geopend vindt gij beurs en hart.

Dorps-schoolmeester.

Nedrig, Meester! is uw stand,
Pover is uw kleine woning;
Maar nog liever dan een' Koning
Geef ik U mijn regterhand;
Liever dan een Koningskind
Noem ik U mijn' beste' vrind!

's Morgens vroeg en 's avonds laat,
Nimmer, Meester! zijt ge moede,
Om de kinderkens ten goede
Op te kweeken, naar hun' staat;
Om ze in kennis, deugd en eer
Op te kweeken, voor den Heer!

Worde op Aarde u karig loon...
De' Oogst van wat gij hier mogt zaaijen,
Zult gij in den Hemel maaijen,
Als gij neêrknielt voor Gods troon;
Als uw naam, met Englenschrift,
't Levensboek wordt ingegrift.

Goed dienstvolk.

Een trouwe dienstboô is een schat!
Zeg', wist gij 't, Heeren en Mevrouwen?
Och! wilt ze in waarde en eere houên,
Zoo gij er ooit een krijgt of hadt:
Draag' zorg, dat ze, bij 't pligtbetrachten,
Voor geest en ligchaam 't noodigst heeft...
'Wie 't kippetje geen voeder geeft,
Heeft ook geene eijeren te wachten!'

Een goede dienst, bij brave liên,
Zeg', wist gij 't wel, mijn jonge vrinden!
Dat ge eer verliezen zult, dan vinden?
Dus dankt er voor op beî uw kniên:
Draag' roem op eerlijk pligtbetrachten,
En denk', zoo ge onbezorgd nu leeft...
'Als 't kippetje geene eijers geeft,
Dan heeft het ook geen garst te wachten.'

Oudejaars-avond.

Oude jaar, oude jaar!
'k Wou niet, dat je 't nieuwe waar';
Chocolaad en bollebrood
Zijn wij op te feest genoôd;
Niet voor twalêf uur naar bed,
Wat een pret!

Oude jaar, oude jaar....
Sloeg het niet al ellêf daar?
Och! je gaat nu al te snel;
Kom, het is hier warm en wel....
Schaal en ketel geven nog,
Wacht dan toch!

Oude jaar, oude jaar....
Maar het Nieuwe staat al klaar:
Klokgelui en buksgeknal
Hoort men nu van overal; -
Heil en zegen: rondgekust!
Slaap gerust!

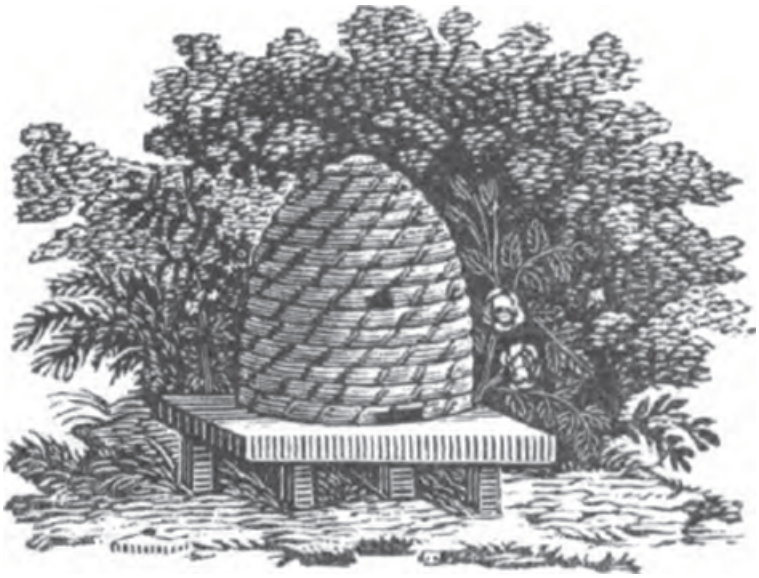

De bewaarschool.

De bewaarschool(*).

I.

Mijn moedertje laat, elken morgenstond,
('k Schrei dan van honger vaak reeds en van koû)
Opdat ze een stuksken brood verdienen zou,
Mij eenzaam in ons huisje, op naakten grond!

Dan wascht en schoonmaakt zij, bij goede liên,
En werkt en ploetert tot den avond toe; -
En keert, met karig loon en doodlijk moê...
En kan mij slapend soms eerst wederzien.

(*) Iets van de voorstelling is ontleend aan het Italiaansch van Silvio Pellico.

En eenzaam zit ik zoo, den 'heelen dag,
Verkleumd en hongrig - met een droevig hart;
En niemand troost me een weinig in mijn smart,
Of geeft me een vriendlijk woordjen of een lach.

II.

En zie! daar keert de Moeder weêr,
(Vermoeid wel; maar een lach in 't oog!)
En roept: - dank nu ons' lieven Heer,
Mijn kind! en kijk eens blij omhoog;
Kom in mijne armen... aan mijn hart!...
Och! 't deed me altoos zoo'n bittre pijn,
Wanneer gij zoo alléen moest zijn;
Maar nu - geweken is die smart!

Straks kwam ik langs het gindsche plein
En hoorde daar een zoet gezang,
En zag er kindertjes (zoo klein
Als gij, maar blozender van wang);
Zij speelden in een groote zaal,
En dansten vrolijk op de maat;
En zongen in de zoetste taal,
Zoodat het klonk door 'heel de straat....

III.
Liedjes.

1.

Wel allerliefste Moederlief,
Hoe vindt ge nu uw hartedief?
Zijn wij niet prettig hier gezeten?
We zingen hier, - we springen hier,
En leeren, louter voor plêzier,
Wat kleine kindren mogen weten.

En ô! daar ginter... dacht ge 't wel!
Daar is een kast met menig spel
En allerhande mooije zaken;
ô Als u die eens open zag...
En hoe de kinders, alle dag,
Wanneer ze zoet zijn, zich vermaken.

Toch zitten wij als muisjes stil,
Als jufvrouw ons vertellen wil
Van menschen, dieren, planten, boomen...
Och, Moederlief! wat ben je lief,
Dat u je kleine hartedief
Op zoo een prettig school deedt komen.

2.

Och, Moederlief! och, als gij wist
Wat hier uw kinders leeren,
Gij zoudt nog éens zoo dankbaar zijn
Die dames en die heeren!
En onze goeÿe jufvrouw dan,
Daar hield gij éens zoo veel nog van...
Zij leert ons u beminnen!

Neen denk niet, als wij 's morgens vroeg
Zoo hard naar school begeeren,
Dat wij des avonds minder graag
Weêr naar ons huisje keeren;
De jufvrouw zeît: 'mijn lieve kind!
God zegent, wie zijn ouders mint!'
Zij leert ons u beminnen!

Och! als we groot geworden zijn,
Dan zullen we alle dagen
Voor u, met dubble liefde en vlijt,
De teêrste zorgen dragen. -
Hoe ons jonk hartje 't bèst u eert,
Dat hebben wij op school geleerd...
Zóo zullen we u beminnen!

IV.

En toen ik hoorde naar 't gezang
(En schreide en lachte te gelijk)
Kwam daar een dame, mooi en rijk
Gekleed - naar voren in den gang;
En zeî: wat staat ge daar, en wacht?
Waarom uw kind niet *hier* gebragt?
't Is een bewaarschool hier - tot troost
En hulpe voor der Armen kroost;
Als de ouders 's ochtends werken gaan,
Dan brengen zij 't klein volkje hier,
En halen 't 's avonds hier van daan:
En 't heeft den 'heelen dag plêzier!
Het wordt er kostlijk opgepast,
Het wordt gezond en vroom en blîj,
't Geeft de' ouders lust in plaats van last;
En wat het leerde, hoordet gij!
Kom, wijfje! kom - breng ons uw kind!
Opdat, als gij uit werken zijt,
't Hier spelen moog'... zoolang uw vlijt
Voor beiden 't sober kostje wint!

'Ja waarlijk! ja, dat zal ik doen!
Heb dank voor dat gezegend woord!'
Zoo riep ik; en ging ijlings voort!..

Kom, lievert! geef me nu een zoen!
Wees vrolijk, kom! wees blij te moê,
Want mòrgen gaat ge er reeds naar toe!

V.

En naauwlijks is een maand voorbijgegaan,
Of ieder vraagt: is dàt hetzelfde wicht? -
Zie! wat een blos van welzijn op 't gezigt,
Zie, wat die oogjes klaar en helder staan!
De wangetjes zijn nu gevuld en rond,
Een vriendlijk lachje speelt er om den mond,
't Gaat 's ochtends graag naar school... en 's avonds weêr
Al even graag naar huis; en mort niet meer,
En mint en kust zijn Moeder dubbel teêr; -
En dankt en prijst het méest ons' lieven Heer!

VI.

'ô Laat de kindren tot mij komen!'
Zoo spreekt de Heer, in zijn geheiligd woord! -
Wat toeft gij dan, gij Magtigen en Vromen!
Hebt gij die stemme niet gehoord?

Komt! - dat uw zorg zich tot de kindren keere
Als gij dat woord der liefde hebt verstaan:
'Al wat ge aan één van dézen hebt gedaan,
Dat deedt ge aan mij, uw' Heiland en uw' Heere!'

Geeft, geeft!... opdat het schreijend kroost der Armen,
Dat opgroeit tot verderf en dood,
Een toevlugt vinden moog' in nood,
Als gij, in liefde, u zijner wilt erbarmen;
Geeft, geeft!.. opdat der moeder droeve mond,
(Gereed tot vloek bij zulke ellende)
In dank en lof tot God den Heer zich wende,
Als ze Uw barmhartigheid verkondt.

Geeft, geeft!... opdat uw eigen huis gezegend,
Uw eigen kroost gezegend zij, -
En, als Gods gunst op uwe velden regent,
Een zonneschijn uw' oogst verblij'!
Geeft, geeft!... opdat Gods rijk op aarde kome
En liefde en wijsheid ook den Armste redd'...
Is de aalmoes niet de zuster van 't gebed?(*)
Wat toeft gij dan, gij Magtige, gij Vrome! -

(*) (Victor Hugo).

Neen! toef niet langer... neen! schep allerwegen,
Voor hen die eenzaam, arm, ellendig zijn,
Zoo'n groene plek in 's levens zandwoestijn!
En weet: - de stemmen dáaruit opgestegen,
Het vrome lied uit teêdren kinder-mond,
De blijde harten die, gered, dáar juichen,
Zij zullen eenmaal, in uw jongsten stond,
Bij 's Heeren Regterstoel voor U getuigen!

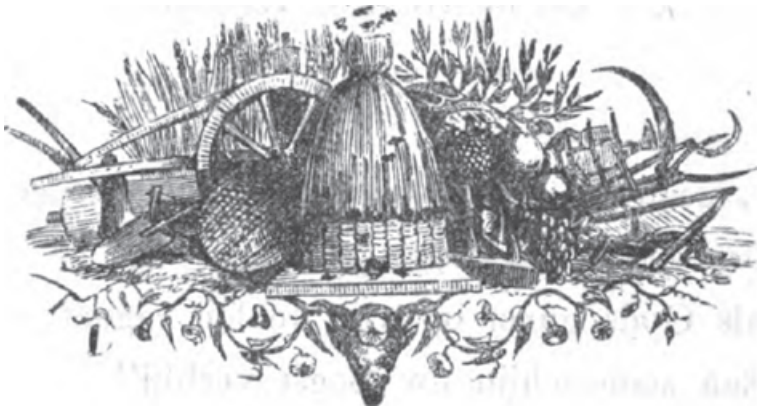

III.

Velerlei wijsheid.

Nieuwjaarsmorgen.

Vernieuwing, ja! van ligchaam, hart en geest!
Dàt zij de beê,
Waarmeê
Wij u beginnen,
Nieuw jaar!...
Nieuw leven - nieuw beminnen,
Nieuw strijden - nieuw verdragen - nieuw verwinnen;
Nieuw hopen en gelooven 't allerméest!

Louwmaands eerste.

Wat brengt ge ons in uw nevelkleed,
Nieuw jaar? - een bundel zonneglansen,
Wijd-schittrend langs de blaauwe transen;
Of felle vlagen, ruw en wreed?...
't Is God de Heer alléén, die 't weet!

Doch: zoo het hart slechts warm moog' blijven,
't Verstand slechts helder worden moog',
De hand vol kracht, en klaar het oog; -
Doet ons geen winterkoû verstijven,
Al zweven nevlen laag en hoog.

Dát zij: als 't Oude jaar verdwijn'!
Dát: wat het Nieuwe roove of geve...
Wat in uw aller hàrte leve
(Al moog' 't daarbuiten stormig zijn)
Zij stéeds U... 's Hemels zonneschijn!

Opgepast.

Ben je op twintig jaar niet rap,
Ben je op dertig jaar niet krachtig,
Ben je op veertig jaar niet knap,
Ben je op vijftig rijk noch magtig...
'k Vrees, dat ge àl uw' levenstijd
Wel zult blijven, wat ge zijt!

Daarom, wat ge gaarne wáart,
Knapen, maagden, mannen, vrouwen
Wordt het, éer die dag verjáart;
Of 't zal later u berouwen:
Wie zijn' tijd voorbij laat gaan,
Blijft als Jut voor 't landhek staan.

Goede moed.

REFREIN.
'Goede moed, goede moed,
Alle kwaad verdragen doet!'

1.

Is de winter soms wat koud,
Vouw uw kraag maar dubbel breed;
Is de zomer soms wat heet,
Schuil maar in het groene woud;
Is uw beurs wat gladjes,
Is uw maag wat platjes,
Haal de riem maar straffer toe...
En blijf altijd wèl te moê!

REFREIN.
'Goede moed, goede moed
Alle leed vergeten doet!'

2.

Om geléden en gehàd,
Tòb', noch zucht', noch treure uw ziel;
't Regentje, dat gistren viel,
Maakt van dáag toch niet meer nàt!

Alle levensdagen
Brengen vreugd en plagen:
Smaak of draag ze, vroom en vroê,
Maar blijf altijd wèl te moê!

REFREIN.

'Goede moed, goede moed
Doet aan geest en ligchaam goed!'

3.

Rimpels weg, uit hoofd en hart;
Open ziel, en open blik;
Goede moed!... en zie, van schrik
Vlieden alle zorg en smart!
Hopen en gelooven,
Bidden kracht van Boven,
Werken, tot zijn avond toe...
Wie dàt kan, blijft wèl te moê!

Tegenspoed.

1.

Te zeilen vóor den wind,
Mijn kind!
Is zeker prettig op zijn tijd;
Maar zorg, dat gij voorzigtig zijt!...
Ik zag er, bij een blaauwe lucht
En 't zeiltje vóor den wind - verdrinken,
Die vroeger ('t stormde toen geducht!)
Hun scheepje, op 't punt reeds van te zinken,
(Kracht in de hand - in 't hart een beê)
Nog bragten op een veilge reê!

2.

Geloof me, ook tégenspoed
Is goed!
En dikwijls geeft hij béter baat,
Dan dat het *te* voorspoedig gaat...
Hèm zag ik, op de levensbaan,
Te midden van de rijkste gaven
Naar ziel en ligchaam òndergaan,
Die éerst, met zorgen, zwoegen, slaven,
Hard brood won, voor nog harder werk...
En toen blijmoedig bleef, en sterk!

3.

Neem dus, hoe 't God gevall',
Het Al. -
Doch, geeft Hij 't u steeds vóor den wind,
Denk niet, dat Hij u méer bemint,
(Of, dat ge méer zijn gunst verdient)
Dan andren; - denk, een *proef* zal 't wezen;
En zie dan dubbel scherp, mijn vriend!
Of nergens klippen zijn te vreezen....
Ja - voelt ge, 't gaat haast àl te goed,
Smeek dan van Hem... wat Tegenspoed!

De weg des levens.

REFREIN.
Zeg, zeg!
Weet gij den weg,
Weet gij den weg door het Leven?...
Dat is een' ieder niet gegeven!

1.

De weg ligt vooruit: roept er een;
Ter linkerzij: zegt er een ander;
Ter regterzij loopt er een heen...
Hoe weinigen gaan met elkander!

REFREIN.
Zeg, zeg!
Weet gij den weg,
Weet gij den weg door het Leven?...
Dàt is een' ieder niet gegeven!

2.

Dées' héeft hem, en zoekt hem nog steeds;
Die wijst hem, en loopt den verkeerde';
Dees' vraagt nog, en is er alreeds;
Die kent hem, nog éer hij hem leerde...

REFREIN.

Hoor, hoor!
Ik weet het spoor,
't Veilige spoor door het leven...
Dàt is een' ieder niet gegeven!

3.

Regt-uit maar, regt-uit ligt de weg!
Regt-uit, schoon uw krachten bezwijken;
Langs doornen, door struiken en heg,
Regt-uit - zonder omzien of wijken!

REFREIN.

Hoor, hoor!
Dàt is het spoor,
't Veilige spoor door 't Leven...
Och! zij het àllen eens gegeven!

Op reis.

1.

Wie op des Levens reis wil gaan,
Hij steek' zich goed in 't pak;
Hij trek' zijn knapste kleertjes aan,
En laat' zijn hoedje losjes staan,
Opdat hij 't afneem' met gemak...
En laat hij dàn maar gaan!

2.

Geen handschoen draag' de flinke kwant,
Maar late aan ieder zien,
Dat hij, bij oordeel en verstand,
Goed hart heeft - doch ook sterke hand,
En graag wil wèrken bij de liên....
En ga dan maar door 't land!

3.

Maar altijd blijv' zijn beste tooi,
Een vroom en blij gemoed: -
Of hem de zomer bloemen strooi',
De winter hem met hagel gooi',
Hij vinde 't alles mooi en goed;
Hij vinde 't alles mooi!

4.

Wie op des Levens reis wil gaan,
Steek' zóo zich dus in 't pak!
En grijpt hij de'Arbeid handig aan,
En draagt hij, op der Wijsheid baan,
Een cent Beleefdheid in zijn zak...
Dan kan hij veilig gaan!

Teergeld.

Wie door 't Leven wil voetéren
Naar den eisch,
Neem' wat teergeld meê op reis....
Heb je 't niet? - Ik zal u leeren
(Mits ge er uw profijt meê doet)
Hoe ge dat verkrijgen moet.

Vroomheid, trouw en reine zeden,
Zij u Goud;
Goede moed, beleefde kout,
Strooi' ze als Zilver op uw schreden;
't Kopergeld, waar gij naar tracht,
Vindt ge in Werkens-lust en kracht.

Hebt ge *die*, dan moogt gij 't wágen! -
Vrij en vrank
Reist ge dan uw leven lank,
Zonder iemand iets te vragen:
En als zich uw reis besluit....
Rust ge in 's Vaders woning uit.

Droomen.

'Ja, Vrinden, droomen zijn bedrog!'
Dat roepen we allen, iedren morgen,
Dat weten we allemaal - en toch...
Hoe dikwijls droomen we àllen nog
In dwaze wenschen, dwaze zorgen....
Wanneer we wàkker moesten zijn
Bij al des levens vreugde en pijn!

Of ons, des nàchts, een dróom bedriegt,
Dat zal zoo'n vreeslijk ding niet wezen;
Maar wie zich dáags in sluimring wiegt,
Wie wákend-droomend zich beliegt,
Die heeft gewis het èrgst te vreezen:
'k Denk, als dàn 't lot hem wakker maakt,
Dat hij nóoit weêr tot rust geraakt.

Dus, lieve Vrinden, wáakt bij dàg: -
Houdt wijd en helder de oogen open!
Kijk' regts en links, al wat je mag,
Of je ook een kuil of valstrik zag',
Waarin ge (droomend!) in zoudt loopen: -
Zorg', dat ge dáags uw' tijd niet spilt;
En droomt dan 's nàchts... àl wat ge wilt!

Uitkijken.

1.

Wat kijkt gij altijd naar den Grond,
Met zoo'n benaauwd gezigt?
Omhóog het hoofd; sla de oogen rond;
Dáar is het frisch en licht!
Kom! voor uw Voeten ligt toch niet
Dan zorgen en verdriet.

2.

Maar òm, en vóor, en bóven u,
Daar ziet gij, dag aan dag,
Wat U (al zij het pad wat ruw)
Versterking geven mag;
Wat u, in wonder-wijze leer,
Het hart heft tot den Heer!

3.

Kom!.. één uit duizend: - zie dien tak!
Daar zit een vogelijn,
En wiegt en wipt op zijn gemak
En baadt in zonneschijn:
Hoe zingt en trillert van plêzier
Dat allerliefste dier!

4.

Hij zaait noch maait - heeft hof noch schuur...
Maar, wáar hij henen trekt,
Daar vindt de vluggert, te aller uur,
Zijn tafeltje gedekt;
En heeft hij wèl (of blieft hij niet)
Dan dankt hij, met een lied!

5.

'Ja,' roept gij: 'als 't Mij óok zóo ging,
Dan tòbde ik nimmer weêr!'
Zeg: - denk eens, hoe véel Gij ontving'
Van God, ons aller Heer,
Waarvoor Gij hàlf zooveel niet deedt,
En nooit van dànken weet?

6.

'Vertrouw op God, wees blij van geest,
Wees dankbaar aan den Heer;'
Dàt kunt gij leeren van zoo'n beest
En nog oneindig méer: -
Dus nooit weêr de oogen naar den Grond;
Maar sla ze flink in 't rond!

Van komen en gaan.

Er weten zoo véel' van komen,
Er weten zoo weinig' van gaan;
Och, Scheiden, och, bitter Scheiden,
Wat kost gij zoo menig'ên traan;
Wat hebt gij zoo menig'ên harte
Véel smarte
Gedaan!

Bedenk het in leed en luste,
Dat gij er éens scheiden van zult;
Van àl wat uw oog bekoorde,
Van àl wat uw harte vervult;
En 't léer' u: 'Hoû maat in verblijden...
In lijden
Geduld!'

En kwam u het bitter Scheiden
Reeds dikmaals op zuchten te staan,
En kostte u de liefde of de vriendschap,
Bij 't vlieden, reeds menig'ên traan -
Ai! denk dan, bij 't kómen, wat meerder
En eérder....
Om 't gáan!

Hoop(*).

1.

Als de Hoop mij verliet,
Och! dan stierf ik gewis;
'k Denk: bij al mijn verdriet,
Dat de Hoop er nog is!
Wat ik duld', wat ik lij',
Vriendlijk troostend blijft Zij,
Als een Engel, mij bij!

2.

Of mijn eenzame weg
Door geen ster word' bestraald...
Als mijn voet in de heg
En de struiken verdwaalt...
Wàt ik duld', wàt ik lij',
Vriendlijk troostend blijft Zij,
Als een Engel mij bij!

(*) Dit, en het volgend, Lied wortelt in Hoogduitschen grond.

Zie! Haar liefdrijke hand
Voert, door 's Levens woestijn,
Mij naar 't eeuwige land,
Waar geen leed meer zal zijn.
Dáar ook blijft Ze mij bij;

Smeekt, geknield aan mijn zij̈,
Om genade voor mij.

Bij 't scheiden.

1.

't Is, naar des Heeren raad, gewis,
Dat elk, van wat hem 't liefst hier is,
Moet scheiden;
En toch valt, 'heel het leven lang,
Ons harte niets zóo zwaar en bang,
Dan Scheiden!

2.

Vindt gij een bloempjen op uw pad,
Zoo plaats het in kristallen vat,
Maar wéet het...
Als 't morgen bloeit in volle pracht,
Verwelkt het ligt dienzelfden nacht,
Och, wéet het!

3.

En gaf u God een liefste of vrind,
Denk steeds... hoe teêr gij hen bemint,

Om 't scheîden;
Een korte spanne tijds vliegt heen...
En ach! - daar staat gij reeds, alléen,
Te schreijen.

4.

Doch... éenen troost mag ik U biên...
.....
Wanneer men scheiden moet of vliên,
Dan zegt men toch: - 'tot wéderzien!'

Geen tijd.

Als 't leven maar zoo kòrt niet was,
   Dan zou ik deez' en dien wel háten;
Maar och! 't ontvliedt mij nu zóo ras,
   Dat ik geen uur er van kan laten;
En maar mijn best doe alle dag,
Om lief te hebben, wat ik mag!

Ook gij, als ge eens aan 't einde zijt,
   Zult, met mij, u gewis beklagen,
Dat zooveel goede, kostbre tijd
   Versléet - door noodloos u te plagen
Met háat te koestren in uw ziel...
Waar zóoveel lief te hebben viel.

Dus bid ik: zie! hoe 't leven spoedt;
   Kweek zóoveel Liefde in hart en zinnen,
Dat - klopt de Haat - gij roepen moet:
   'Ga weg! er is geen plaats hier binnen!'
En zeg, als van uw' Tijd hij vroeg:
'Voor Liefde heb 'k niet eens genoeg!'

Haat uit liefde.

Zijt ge van hetzelfde bloed,
Wées' dan één van ziel en zinnen,
Wées' eendragtig van gemoed,
In het haten en beminnen...
Maar uw haat
Zij voor het Kwaad;
(Leer 't bestrijden en verwinnen!)
En de liefde, die gij voedt,
Die ge eendragtig voedt van binnen,
Zij voor 't Goed.

Zalig Huis, waar de eendragt troont,
Zóo, door 'Liefde en Haat' verkregen;
Waar geene ondeugd wordt verschoond,
Waar geen zwakheid wordt verzwegen;
Maar de deugd
Voor Grijze en Jeugd
't Rigtsnoer is op àl hun wegen! -
Daar wordt ze eenmaal ook belóond;
En de Heer gebiedt zijn zegen
Waar zij woont.

Nood leert bidden.

Nood leert bidden: - 't mag zoo zijn!
   Maar, wie slechts in bóoze dagen,
Bij gebrek of nood of pijn,
   God om hulp of steun zou vragen,
Och! al bad hij dag en nacht,
Vindt in 't bidden steun noch kracht.

Zoo 't Geluk geen bidden leer',
   Zal de Nood het nimmer leeren;
Zal ons hart tot God den Heer
   Nimmer zich in wàarheid keeren;
En de neêrgevallen roê
Stopt de bron van 't bidden toe.

Nood leert bidden... 't mag zoo zijn!
   Maar dat bidden slechts bij smàrten,
Kent het Dier ook in zijn pijn...
   God gaf Ons, 't Gebed des 'harten!'
Leer - in leven en in dood,
Dát te bidden 'zònder nood!'

Overdaad.

1.

Al te lang, al te veel,
Zoo gij er niet goed op pàst,
Maakt den liefsten lust tot last;
Vaak is 't beter half... dan heel!
Zalig, wien het is beschoren
Om met kloek en ferm beraad,
Midden in al de overdaad,
Naar die wijze stem te hooren!

2.

Hoû dan op, toom dan in,
Eér uw lust nog is voldáan; -
Leg wat weg, laat wat staan,
Wilt ge blijven frisch van zin:
Dàn zal iedre dag u geven,
(Of gij arbeidt, of gij rust)
Nieuw genot en nieuwen lust,
Ook in 't meest eenzelvig leven.

3.

Maar hebt ge eenmaal, onbedacht,
U in 's werelds overdaad.
Overprikkeld, overzaâd, -
Wèg is alle lust en kracht!
Leer dus mijden, leer dus scheiden,
Leer ontberen dit en dat;
Wie gehàd heeft, héeft gehad...
Zalig zij - die nog verbeiden!

Koning zijn.

1.

'Och! als ik maar eens Koning was!'...
Wel vrind! daar kan je ligt toe komen;
Vooral, daar ieder thans moet schromen
Te staan op 't laddertje van glas;
Maar durf je?.. Best! - Ik zeg je dan,
Hoe of je Koning worden kan. -

2.

Beheersch u Zelv' in vreugde en smart,
Wees Heer en Meester in uw woning,
Wees van uw woord en daden Koning,
Wees Koning van uw eigen hart...
Dan zijt ge (hoe de wereld gaat)
Dan zijt ge Koning inderdáad!

3.

Dat's mak'lijk hê? - Bedrieg je niet!
Al heb je er één maar te regéren,
Hij zal voortdurend revolteren,
Als gij niet waakt en houwt en schiet,
En - bij zijn barricaden-strijd
Niet zorgt, dat Gij verwinnaar zijt.

4.

Maar win je 't... ô geloof me vrij,
Dan is er op de 'heele Wereld
Geen kroon met zóoveel schats bepêreld,
Geen Koning magtiger dan Gij...
En - béter nog dan de áardsche troon -
Wacht in den Hemel u een kroon!

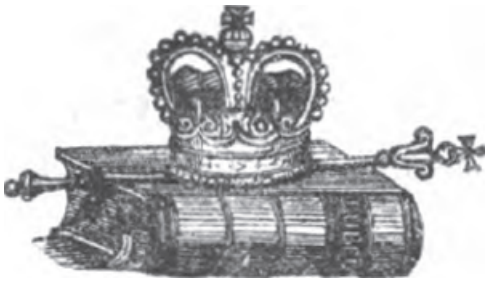

Duren.

1.

Duren is een schoone stad!
Maar niet ieder, lieve vrinden,
Kan haar op zijn landkaart vinden;
Schoon hij ook, in menig blad,
'Heel de kaart der Wereld had!

2.

Duren is een schoone stad!
Volle beurzen, goede dágen,
Heeft dáar ieder maar voor 't vrágen,
Die er huis en erve had,
Ja, een Plekje slechts bezat.

3.

Duren is een schoone stad!
Wie zijn vlijt wil zien beloonen,
Ga er heden nog in wonen;
Of hij zoek' ten minste 't pad,
Dat hem heenvoert naar die stad!

4.

Duren is een schoone stad!...
Maar geen mensch kan haar betreden,
Die, bij onbevlekte zeden,
Niet een eerlijk hart bezat -
En geen fiksche handen had.

Eens in 't jaar.

Nachtegaaltjes, nachtegaaltjes!
Hoe? eene enkle maand in 't jaar
Zingt ge maar;
Dat is toch wat al te schraaltjes,
Dat 's wat povertjes, voorwaar!

Maar dàn zingt ge ook, dag en nachten,
Nacht en dagen in het wild,
Ach! zòo mild,
Dat ge in éene maand de krachten
Van geheel een jaar verspilt. --

Kermis-volkje! vaak vergeet je,
Wat vermaan ge in 't beestje hadt;
't Géve u dat:
'Liever elken dag een beetje,...
Want dan hebt ge ook dáaglijks wàt.'

Dat booze geld.

Dat booze Geld, dat booze Geld,
Dat maakt wat goede liên tot slechten;
Dat doet wat haten en wat vechten;
Dat baart wat onrust en geweld!
Ik heb mijn hart er àfgetrokken;
Ik laat het rollen, waar het will';
En 't zal mij (hoop ik!) nooit verlokken
Tot booze daad of dwaze gril.

'k Zag menig' sullen op de baan,
Bij 't grabblen naar die gladde schijven; -
Voor mij, 'k wil op mijn Beenen blijven:
En 'k bid-je, neem mijn voorbeeld aan!
Al vindt ge dan ook, bij mijn sterven,
Geen kasten vol met geld en goed...
Wat *ik* gehad heb, kunt gij èrven: -
Een eerlijk hart, een kalm gemoed!

Dwaze wenschen.

'Och, lieve vrind! ik woû zoo graag,
Dat gij, van gindsche distelhaag,
Of van die brandenetelstruiken,
Me een Roosje plukken woudt van daag;
Maar 'k zeg je, lekker moet het ruiken,
En rijk van kleuren zijn, mêvriend!
Of 'k blief er liefst niet van gediend!'

- Wel, kêreltje! wat praat je raar!
Of acht je mij een toovenaar?
Van brandenetels Rozen plukken...
Dat is een dwaze wensch, voorwaar!
Dat zal wel niemand ooit gelukken: -
En nog wel rijk van geur en blad,
Wel ja!... zeg!... woû je ook nòg zoo wat? -

'Och! neem niet kwalijk, lieve man!
En krijg er maar geen flaauwte van...
'k Zag elk (ook U!) het meest begeeren,
Wat men het minst verkrijgen kan,
En 'k dacht... ik kon het eens probéren!
Maar nooit weêr... dat is nu gewis,
Verlang ik, wat onmóoglijk is.'

Reek'ning maken.

Hang het huikje naar de' wind;
Maar in 't goede, lieve vrind!
Zet de tering naar de nering,
Of uw nering krijgt de tering;
En gij zelf er bij, mijn kind!

Zuinigheid baart overvloed;
Soberheid maakt zuiver bloed;
Volle magen, leêge kasten;
Maanden smullen, jaren vasten;
Pronk van kleêren, arm van goed!

Daarom is: een Cent, bespáard,
't Winnen van een' Gulden waard'
Wie zijn reek'ning goed kan sluiten
Baat het binnenshuis en buiten -
In den Hemel als op Aard'!

Pret.

1.

'k Heb ontzaglijk pret van daag!
Zoo iets regt plêzierigs
Tierigs,
Dat ik 'heel de wereld vraag:
'Zie je 't?... ik heb Prèt van daag!' -
En zij kijken,
En zij strijken
(Heel verwonderd) langs mij heen;
En ze glimpen,
En ze schimpen:
'Hoor! dáar kuijert er vast een!'

2.

Kom! - zoo ménig' is bedroefd...
En laat op zijn wézen
Lezen,
Dat het leed zijn voorhoofd groeft:
(Waarlijk, zonder dat het 'hoeft!)
Al dat grienen
Kan niet dienen,

En je wint er toch niets meê;
Woû *ik* glimpen,
Woû ik schimpen,
'k Zeî: 'dáar kuijeren wel twée!'

3.

Maar... 'k heb razend prèt van daag!
En wil àndren praten
Laten...
Mits Mij dan maar niemand vraag':
'Wáarom heb je pret van daag?'
Als ze glimpen,
Als ze schimpen,
En mij elk als gek veracht,
Zal ik denken
Bij hun krenken:
"t Bést lacht, wie het làngste lacht!'

Moeite.

'Wat doet gij in dien dorenheg?...
Gij zijt dan toch een rare snaak!
Hier bloeijen bloempjes langs den weg,
Die kunt ge plukken met vermaak
In overvloed, in overvloed...
En dáar, waar gij ze zóeken moet,
Daar krabt ge u nog de hand aan bloed.'

Ja zie! zoo ben ik, lieve vrind! -
Wat ieder zoo verkrijgen kan,
Wat ieder zoo gemàklijk vindt,
Daar hoû ik bijster weinig van...
Néen! waar men moeite en werk voor doet,
(Al kost het ook wat zweet en bloed)
Dàt, vriendlief! is het kòstlijkst goed!

Openhartig.

1.

Wilt ge grappen, wilt ge pruilen
Wilt ge lagchen, wilt ge huilen,
Zijt ge boos of zijt ge goed...
Zeg maar, wàt of 't wezen moet!
'k Haat dat mokken en dat zwijgen,
Waar 'k geen ênd aan vast kan krijgen;
Zeg, wat hebt ge? - 'k draag er dan,
(Als ik kan!)
Hartlijk graag mijn pòrtie van.

2.

Leg uw lippen aan mijne ooren,
Als geen ànder het mag hooren,
Maar spreek rond en duidlijk uit,
Wàt gij in uw hart besluit:
Moet ik troosten - zeg me uw lijden!
Mag ik juichen - uw verblijden!
Liefde (en Vriendschap bovenàl!)
Heeft geen val,
Dan met òvergaanden bal.

3.

Wie zijn borst eens òp wil luchten,
(Zij 't in zingen of in zuchten)
Hij betrouwe een Vriendenhart
Wat hem streelt... of wat hem smart;
Zaâm genoten, zaâm geleden,
Zaâm gedragen, zaâm gestreden;
Wàt of 't dan ook wezen zou,
(Vreugd of rouw:)
Dàt is wáre vriendentrouw!

Evenmaat.

1.

Al heeft de Koning nog zoo véel,
Al heb ik nog zoo min...
'k Heb goeden moed en kloeken zin,
En daaglijks mijn bescheiden deel;
En zoo men mij te rùilen vroeg,
'k Zoû zeggen: - "k dank je, 'k heb genoeg...
Genoeg, dat is verbàzend veel!'

2.

Och! hebt gij àl te vólle maat,
't Is last en moeite maar;
Gij stort wat hier, gij stort wat daar, -
En 't valt (meest, zonder nut) op straat...
Of, éer ge aan 't eind' zijt van uw pad,
Zijt gij ligt Zelf het ergst beklad,
Door de' inhoud van die óvermaat.

3.

Neen, neen! zoowat bij 't randjen af,
Dàt is de beste maat!
En - zoo het àl wat láger gaat,
Denk dan maar vroom aan Hem, die 't gaf.
Betrouw, dat Hij alléen het weet,
Hóeveel u dient van lust en leed; -
En... leg getroost uw wegjen af!

Vrinden.

1.

Hebt ge wáre, trouwe vrinden,
Die (bij 't minder, of bij 't meer!)
Stéeds u eerden en beminden...
Dank dan onzen Lieven Heer!
Naast het bèste deel des harten,
Liefde van een brave Vrouw...
Is ons, in dees' aardsche dreven,
Nimmer hóoger schat gegeven,
Dan beproefde Vrindentrouw!

2.

Wat het bittre zoet kan maken,
En het zoete dubbel zoet,
Wat, aan dorre doornestaken,
Malsche vruchten groeijen doet,
Wat de warme zonnestralen
Zijn, bij felle winterkoû,
Wat, voor dor-geschroeide wegen,
In den régen ligt aan zegen...
Vindt ge in echte Vrindentrouw.

3.

Prijs uw lot dan boven velen,
Wien een vrind te beurte viel,
Willig om uw lot te deelen...
Hart des harten, ziel der ziel!
Wees zóo matig in de weelde,
Wees zóo krachtig in den rouw,
Dat ge (in beiden!) wáard' moogt blijven
Om éens op uw graf te schrijven:
'Hij kende echte Vrindentrouw!'

Het lied.

1.

Och ja, zoo'n Lied, uit vol gemoed,
Dat heeft al menig leed verzoet;
Dat gaf al menig' Zwakke kracht;
Dat was een staf in menig hand;
Dat was een ster, in menig' nacht,
Op weg naar beter Vaderland...
Dus - 't zij ge vreugd hebt of verdriet,
Spreek 't uit maar, in een Lied!

2.

De moeder sust het schreijend wicht
Met teeder zingen de oogjes digt;
En heeft het dan zijn slaapjen uit,
Dan kweelt zij 't weêr een deuntje voor,
Waarmeê zij, onder 't zoet geluid,
Haar kindje (door 't begeerig oor)
Verstand en deugd in 't Harte giet,
Bij 't vroom en lieflijk Lied.

3.

Zoo blijve ook òns het rein gezang
Ten Wiegelied, ons leven lang! -
    Het wekke ons op tot blijde vreugd,
Het susse ons stil bij leed en pijn,
    't Geev' kracht bij kruis en lust tot deugd...
En, als we aan 't eind der loopbaan zijn,
    Dan ruische 't, waar ons de Aarde ontvliedt,
        Als Hemel-welkomstlied.

Een hemeltje.

1.

Een open oog, een vaste hand,
Een kloeke moed, een gulle lach,
Veel hart, en reedlijk veel verstand -
Dàt is, wat ik het liefste mag!

2.

Nu geurt de bloem, dan sterft de vrucht;
Nu schijnt de zon, dan stormt het fel;
Maar, zij het klare of donkre lucht,
Van binnen wèl, is 't altoos wèl!

3.

En komt er soms, om àndrer leed,
Een schaduw over 't blij gemoed...
Wees maar tot Helpen steeds gereed,
Dan wijkt die schaâuw voor zonnegloed!

4.

En pakt u eigen leed in 't hart,
(Mits dat het niet zij eigen schuld)
Pak 't flink weêrom: werp uit de smart -
Of lukt dàt niet: dráag met geduld!

5.

Doch wáre 't eigen schuld - zoo buig
In ootmoed en in boete neêr,
En sta gesterkt weêr op, en juich:
"k Doe dubbel goed een volgend keer!'

6.

Dus, open oog en vaste hand,
Een goede moed, een gulle lach,
Veel hart, en reedlijk veel verstand -
Dan is 't een Hemeltje, àlle dag!

Eendragt.

1.

Wie met makkers moet verkeeren,
Of moet werken dag aan dag,
Dient te weten of te leeren,
Wat vereende kracht vermag; -
't Hálve werk, het half vermoeijen
Is het, als de scheepsluî roeijen
Met gelijken slag!

2.

Mannen-broeders! weest eendragtig
In uw huis en op de straat;
Dat maakt stevig, dat maakt krachtig,
In de Kerk en in den Staat:
Wat je gaarne Zelf zoudt kunnen,
Dien je aan iedereen te gunnen,
Brave kameraad!

3.

Zie! wat ze òudtijds krachten vonden
Bij hun Eendragt in 't gevaar...
Neêrlands pijlen, zaâmgebonden,
Hielden 't wel tweehonderd jaar:
Mannen! tòrnt er een aan 't draadje,
Hij verkoopt-je - hij verraadt-je,
Dat 's waarachtig waar!

4.

Had een elk zijn zin gekregen,
Broeders, zeg'! waar zou dat héen?
't Was dan zonneschijn en regen,
Zomer, lente en herfst met-een...
Of je vloeken woudt of bidden,
't Gaat niet - 't beste leît in 't midden...
Wees' er meê tevrêen.

5.

Leer' wat nemen en wat geven,
Sta' te stijf niet op je stuk;
Leven moet je en láten leven,
Buurmans heil is elks geluk: -
Geuzen, papen, liberalen,
Dompers... moog de drommel halen!
Vink!.. denk om de kruk!

6.

Laat dan blaffen, laat dan fluiten,
Ruw en sterk, of fijn en zacht,
Wie, van binnen of van buiten,
Tweedragt zaaijen wil bij nacht;
Lacht wat met hun looze vonden,
Keert uw horens naar de honden...
'Eendragt slechts maakt magt!'

De 'luî.'

1.

Wat er vischjes zijn gevangen,
Groot en klein van naam en faam,
Met de haakjes van verlangen...
'Zucht naar lof - en vrees voor blaam!'
Och! dat hopen - och! dat vreezen,
Bij hetgeen ge doet en laat,
(Waar 't om Menschen-oordeel gaat!)
Is der slaven Sláaf te wezen...
Maakt het goede zelfs tot kwaad!

2.

Wie zijn schande, wie zijn eere
Hangt aan 't zeggen van de 'Luî,'
Raakt (hoe hij zich wende of keere)
Van de druppels in de bui.
Wie zijn waarde en kracht wil peilen
Met zijn buurmansvrouws begrip,
Ziet alras zijn redloos schip
In de levenszee verzeilen,
Op de scherpste blinde klip.

3.

Doe - hoe 't boos gerucht moog blazen,
Wat het hart erkent als goed;
Laat (wie tieren moge of razen!)
Waar zich 't hart voor schamen moet!
Als de stem van uw Geweten
Spreekt - heb dan geen andre keus...
En zoo '*Men*' dan (boos of heusch)
Lof of blaam u toe wil meten...
Knip de 'Luî' maar voor hun neus!

Wat kiest ge.

1.

Is hebben, 'hebben:' - krijgen, is de 'kunst!'
Zoo luidt de spreuk:
En steeds stond ze bij mij in goeden reuk
En groote gunst!
Niet, dat ik daartoe *iedren* weg wil gaan,
Of andren raân:
Maar - omdat *krijgen* krachtig maakt en knap,
En *hebben* slap!

2.

Bezit is 't Vaderliefje, dat ons kapt
Bij de avondkaars;
Maar Krijgen is de zevenmijlen laars,
Die vóorwaarts stapt;
Bezit is, van *genoten*, volle Neef...
Of 't ging of bleef!
Maar Streven (rijke en onuitputbre schat!)
Kent geen *gehad!*

3.

Wilt ge regt wijs dus, regt gelukkig zijn,
Leg nimmermeêr,
Traag en verzadigd, U bij 't Hebben neêr,
Waar' 't op satijn! -
Een broodkorst, die ge nog *verkrijgen* moet,
Is gróoter goed,
Dan 't hebben van de fijnste lekkernij
Of specerij!

4.

Is krijgen, Leven! - hebben, is de Dood!
Doch... *hebt* gij iet,
Geef 't Armren (dàt máakt levend!) mits ge 't niet
Werpt in hun schoot!
Leer hen *verkrijgen* ook! - 't Is, tot het graf,
De Mozes-staf,
Die, uit des Levens steenrots (hoe 't ons gaat)
Frisch water slaat!

De kleinste.

In 't groene dal, in 't stille dal,
Waar kleine bloempjes groeijen,
Daar ruischt een blanke waterval;
En druppels spatten overal,
Om ieder bloempje te besproeijen...
Ook 't kleinste!

En boven op der heuvlen spits,
Waar forsche boomen groeijen,
Daar zweept de stormvlaag fel en bits;
Daar treft de rosse bliksemflits,
En splijt, bij 't dâvrend onweêrloeijen,
Den grootste!

Omhoog, omlaag, op berg en dal,
Ben 'k in de hand des Héeren!
Toch kies ik, als ik kiezen zal,
Mijn stille plek, mijn' waterval;
Toch blijf ik steeds, naar mijn begeeren,
De kleinste!

Evenaar.

Gaat wel niet àltoos op deze aard'
Het licht met Schaduwen gepaard,
Toch staat het vast - wáar ons gezigt
Een schaduw ziet, daar is ook Licht.

ô Zorg dan dat uw oog steeds staar',
Bij alle zorg, bij elk bezwaar,
Op 's Levens wondere' evenaar...
Is 't Schaduw hier... Licht is het dáar!

Twee sterren.

1.

In des levens donkren nacht,
(Mits ge uwe oogen open houdt!)
Blinken steeds, in reine pracht,
Sterren door de neveljagt,
Eén als zilver, één als goud!

2.

Avondster met zilvren tint,
Is *Herin'rings* zachte glans;
Wàt uw harte heeft bemind,
U bekoord heeft of verblind,
Schemert in haar stralenkrans!

3.

Morgenster met gouden gloed,
Is der *Hope* schittrend beeld;
Wàt ge, aan blijde droomen, voedt,
Kwéekt en koestert in 't gemoed,
Toont ze in 't licht, dat haar omspeelt!

4.

Bid dan - hoe door 't lot benard,
Dat (of 't zonlicht daalde of rees),
Gij uw Oog heffe en uw Hart
In Herin'ring, zonder smart,
En in Hope, zonder vrees!

Naar boven.

Ja, moeilijk is 't! - Een steile weg,
Een glibbrig pad, vol slijk en steenen,
Door distelstruik en doornenheg!..
Maar zijt ge Omhoog, en ziet gij om u henen,
In 't heerlijk, onbegrensd verschiet,
Vol hemelsblaauw en zonnestralen...
Dan voelt gij eerst, hoe dubbel gij geniet,
Wat gij met zorg en moeite moest betalen.

Gij Jeugd! wat blijft ge in 't lage land,
In 't duf moeras der Armoê klagen?
Omhóog, met rappen voet en hand,
Omhoog, met vasten wil en eerlijk wagen!
Hoe moeilijk de éerste schreden zijn,
Uw kracht zal klimmen met uw schreden;
En vindt ge ook slechts één bloem in de woestijn
Goed Heden is best loon, voor zwaar Verleden!

Velerlei slapens.

Des morgens laat, des avonds vroeg,
   En nog een middagdruiltje..
Gij graaft u zelven (diep genoeg!)
      Een kuiltje,
Waar kracht en lust te gronde in gaat,
Des avonds vroeg, des morgens laat!

Des morgens vroeg, des avonds laat...
   Doe eer of schat verwerven,
Maar 't kost je mooglijk, beste maat!
      Vroeg sterven: -
En zie, dán komt u duur genoeg
Des avonds laat, des morgens vroeg!

Neen 's avonds vroeg, en 's morgens vroeg,
   Dàt is het kunststuk, knapen!
Te véel nooit - nooit ook niet genóeg
      Geslapen!
Wie slaapt, verslaapt; - wie waakt, verwaakt;
Wel hem! die beiden *even* maakt.

Stelen.

1.

'Stelen... foei! een vreeslijk ding!...'
Dunkt je, 't vrindje? - die soms uren
Zit te hangen en te turen,
Eer je flink aan 't werken ging...
Zeg me dan eens, jongelief!
Is een Dagdief ook geen dief?

2.

'Stelen... foei! een vreeslijk kwaad!...'
Dunkt je 't, vrouw? - die plunje en eten
(Half bedorven, half versmeten)
Maar in 't honderd loopen laat...
Zeg me toch eens, wijfjelief!
Is een Slons dan ook geen dief?

3.

'Stelen... God bewaar' me er voor!...'
Dunkt je 't, man? - en 't loon van dagen
Zie ik naar de kroeg u dragen;
Lapt ge er in één' avond dóor...
Zeg me dan eens, ventjelief!
Is een Dronkaard ook geen dief?

4.

Zulke dieven loopen vrij! -
En, bedenk ik dan, hoevélen
Zóo zich zelven 't éerst bestelen,
En het huisgezin er bij...
'k Roep dan luidkeels: 'Menschenlief!
Houdt den dief, och! houdt den dief!'

Zéer doen.

'Het glas is hoekig, scherp van rand,
Ik zal me zéer doen bij het drinken!...'
Zoo denkt gewis de domste kwant,
Al ziet hij 't vocht ook nog zoo blinken.

'Het glas is fijn, de rand is zacht,
Maar 't vocht brengt dóod, aan wie het drinken!'
Zeg, hebt ge dàt wel ooit gedacht
Als gij 't jeneverglas ziet blinken?

Verdrinken.

ô Diepe zee, ô wijde plas!
Wat ligt er in uw golven
Al menig-een bedolven!...
Maar toch! - hoe groot het aantal was
Van hen, die in Uw' afgrond zonken,
Toch zijn er vrij wat méer verdronken
In 't klein jeneverglas.

ô Diepe zee, ô wijde plas!
Wie in Uw' vloed moest sneven,
Weet, dat zijn dood en leven
Toch in de hand des Heeren was! -
Maar wie zegt, in Wiens hand zij zonken,
Die in het helsche vocht verdronken
Van 't klein jeneverglas!

Uitgaan.

1.

Hebt gij het grootste heil op Aard:
Een trouwe gâ, een eigen haard,
  En lieve kindren om uw disch -
  Zoek geen Vermaak dan, waar 't niet is...
Wie drommel! tracht, bij zonneschijn,
Door lamp of kaars verlicht te zijn?

2.

En toch, wat zie ik (boos of mal?)
De Man... de Vrouw... de Kindren al,
  Haast elken dag, dat eigen huis
  Ontvlieden, als het ergste kruis;
En, voor dien reinen Zonnegloed,
Een Walmpit zoeken, zwart van roet!

3.

Och! - Pret... die gun ik man en maag',
En vrouw en kindren, hartlijk graag!
  Vermáakt - dàt dienen we, àlle dag!
  Maar weet... wáar men het zoeken mag,
Niets geeft die Pret ons zóo gewis,
Als 't zalig Huis aan eigen disch!

4.

Blusch uit, die Smeerpot van de Kroeg!
Dat Koffij-kaarsje laat en vroeg!
Die Weeldelamp van 't Pronksalet!
Dat Gaslicht van Uitheemsche Pret...
Dan zal er Heil en Zonneschijn
In eigen Huis en Harte zijn!

Hoe 't dochtertje heet.

Gij ijdeltuitjes in den Lande,
Bedenk' - wanneer gij trotsch en blij
U tooit met goud, fluweel of zij...
'Het Dochtertje van Hovaardij
Heet meestal Schande!'

Méer dan die strikken en die kwikken
Zal Eenvoud (zelfs in 't effen zwart!)
Met helder oog en rustig hart,
En zonder smet of schuld of smart,
De ziel verkwikken!

Och! ijdeltuitjes, die ik kende,
Hoe rijk gekleed!... gij leerdet mij,
'Het Dochtertje van Hovaardij
Heet niet slechts Schande - maar daarbij
Meest oók Ellende!'

Hand en hoofd.

Een kloeke hand, een rappe hand,
Die acht ik waarlijk niet gering;
Maar 'k weet toch nog een béter ding:
Een helder, rijk en rijp verstand!
Een hoofd, dat doordenkt en bevroedt,
Eér dat de hand wat poogt of doet.

Dus wèl de handen uit de mouw,
En de' arbeid krachtig aangevat,
Maar eerst bedacht, hoe dit of dat
Het bèst te zetten is op touw:
En iedren dag vier' Jufvrouw Hand
Haar trouwfeest met Mijnheer Verstand!

Manier van zien.

1.

Weet ge, hoe ge kijken moet
Eer ge iets deeglijks wilt of doet?...
Zie omhoog, eer gij besluit;
Eer ge handelt - regt vooruit!

2.

Ziet gij angstig links en regts,
't Lokt u ligt tot lafs of slechts;
Slaat gij gluipend de oogen neêr,
'k Wacht niets flinks of eerlijks meer!

3.

'Wijsheid' vindt ge alleen omhóog;
Dáarheen dus bij *willen* 't oog!
'Regt door zee' alleen maakt koen;
Dáarop dan het oog bij 't *doen!*

4.

Heil hem, die éerst God betrouwt,
Dàn, slechts op zich zelven bouwt;
Of 't hem wèl of kwalijk ga,
Wil en daad rouwt vroeg noch spâ!

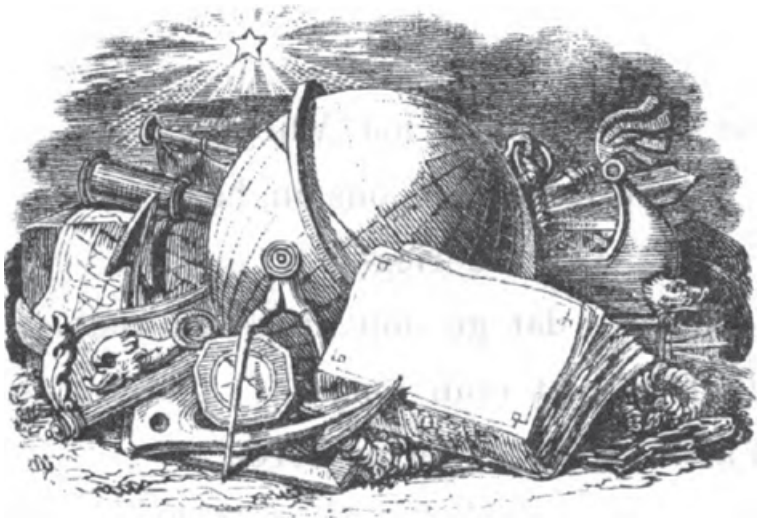

Ontworsteld.

1.

Wie zijn kracht wil leeren kennen,
Die beproeve, te elken dag,
Iets te ontwennen,
Van wat hij het liefste mag;
En zijn zoetst en sterkst begeeren
Te bedwingen en beheeren!

2.

Als een Spinnetje het Vliegje,
Vangt Gewoonte ons in haar net;
Och bedrieg-je
Niet - dat ge óoit er U uit rèdt...
Mogt ge niet (van jongs af) leeren,
Wat te laten en te ontbéren.

3.

Vastgepakt en uitgezogen
Sterft Hij aan zijn eigen zwak,
Wien 't vermogen
Zich door 't net te slaan... ontbrak!
En *die* kracht is slechts te kennen
En te krijgen... door ontwennen!

4.

Oefen U dan, dag en nachten,
Als u trek of lust besluipt,
Om te wachten...
Eer gij in hun netten kruipt!
't Vlerkje niet - maar Poot en Nebbe
Breekt Gewoonte's spinnewebbe!

Geef ons heden...!

1.

Een uurtje lust, een dagje last,
Is 't mengsel, dat het best ons past;
'k Vrees, wie het ànders hebben woû,
Dat hij zijn lust aan Lust
Welhaast verliezen zou!

2.

Wat ons bekoort en streelt en boeit
'Hoeft niet veracht, 'hoeft niet verfoeid!
Och neen! geniet het dankbaar-blîj;
Maar zóo, dat van uw taak
't Alleen Verpóozing zij!

3.

Leer bovenal, reeds in uw jeugd,
Dat Ernst - de Vader is der Deugd;
En dat de Smart ons hart gewis
(Al schijnt ze soms wat straf!)
De teêrste Moeder is!

4.

Smaak lustig dus wat de Aard u biedt,
Maar mor dan om haar lasten niet;
En denk: 'als 'k eens mijn oogen sluit,
'Zien Ginds die lust en last
Er ligt héel ànders uit!'

5.

Of 't Hier dan goed of kwalijk zij,
Blijf vrolijk-ernstig.... rustig-bîij;
En bid in vreugde, en bid in nood,
Steeds éerst om 't Hemelsche
En dàn om 't Aardsche brood!

Een kunststukje.

I.

Kom! ik wil-je, als Kunstje, leeren,
Hoe een Perzik 't lekkerst smaakt!

II.

Eerst moet gij haar lang begeeren,
Eer ge tot den pluk geraakt;
Hebt ge lang dàn haar bekeken,
U vermeid in vorm en kleur,
Regt genoten van haar geur,
Dan moet gij het steeltje breken;
Dan haar brengen naar uw mond;
Dàn... dàt zeg ik U terstond!

III.

Dàn - wanneer ze háast de tippen
Van uw lippen
Sappig aanraakt... en gij ziet,
Eér zij in uw mond gaat slippen,

Dat uw vrouw of dat uw kind,
Dat uw liefste of dat uw vrind,
U bespiedt...
Moet ge uw perzik laten glippen -
In zoo'n mondje welbemind!

IV.

Maakt ge dàn mijn Kunst te schande...
Zegt ge dan niet, een, twee, drie,
'Dat nooit Perzik in den Lande
U zóo lekker smaakte als *die*...'
Dan verbeur 'k een volle Mande!

Naar de reê.

1.

Wil je varen, moet je varen
Naar een reê
In een klip- of zandbank-zee -
Wees dan op de wilde baren
Met een visschershulk tevreê:
Menig Linieschip zag 'k stranden,
Waar een Platboomd nog kon landen.

2.

Zeil' de Driemast éens zoo prachtig
Door de zee,
Als 't Ondiep geen hinder deê -
Schip en Visschersboot, waarachtig,
Zoeken 't zèlfde toch... de Reê!
Wie dus 't veiligst er kan lànden,
Stel ik 't liefst mijn lot in handen.

3.

Schuilen èrgens èrger klippen
Om een reê,
Dan die in... de Levens-zee?
Wie behouden dóor wil slippen,
Wees dus met een Hulk tevreê:
Menig Linieschip moet stränden
Waar een Visschersboot kan landen!

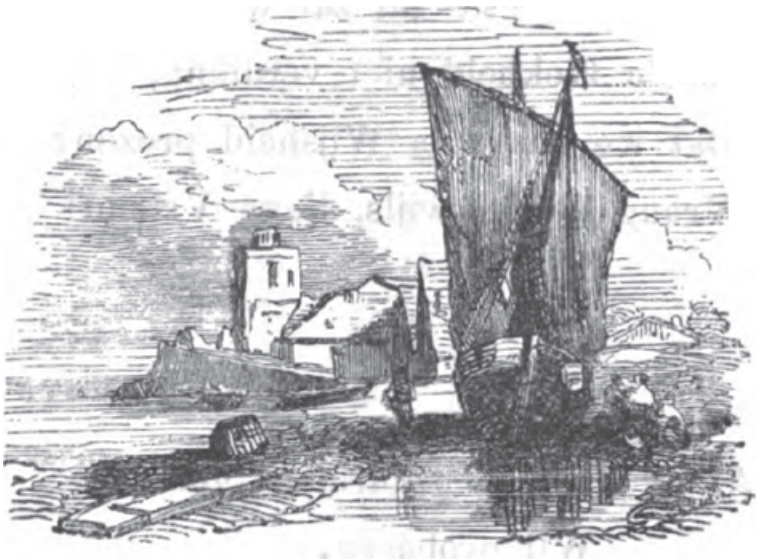

Al te goed.

1.

'Al te goed, is Buurmans gek!'
Och! 'k zou vreezen,
Dat het zèlden een gebrek
Van de méeste luî zal wezen! -
Of zóo'n Gekheid niet verdient,
Dat we haar als Wijsheid prezen?
'k Vraag het dikwijls, lieve Vriend!

2.

'Al te goed, is Buurmans gek!' -
Wil probéren,
Of uw Buurman dit gebrek
Niet van U zou willen léeren!
Wées 'te goed' maar, voor elkaâr...
En het Paradijs zal keeren,
Of het nooit verlóren waar'!

3.

'Al te goed, is Buurmans gek!...'
'Arm, is Schande!...'
"t Héet niet bont, of 't heeft een Vlek!...'
Och, dat ge àl *die* Woorden bande'
Uit uw Taal en uw Gemoed: -
Blijv' 't slechts Spréekwoord in den Lande:
'Elk is Allen al te goed!'

Plant en steen.

1.

Als de stormwind kruid en halm
Knakt - en toch maar de arme Plant
Telkens nieuwe knopjes kweekt -
Blijft de Steen, wien storm niet breekt,
Even kalm.

2.

Witbevroren, roodgegloeid,
Heeft de Steen het koud noch warm;
Als het fijngevoelig Kruid
(Dat maar altoos kiemt en spruit)
Rilt of schroeit.

3.

Van den zoelen hemelboog
Regent het op Plant en Steen: -
't Kruid schiet uit in bloesemblad,
Maar de Steen wordt enkel... nat...
En weêr droog.

4.

Ongedeerd en ongemoeid
Blijv' de Steen... hij blijft ook stéen!
Ik (en 'k wensch-'et Jonk en Oud)
Ik ben liever Groenend Hout...
't Lijdt - maar bloeit!

Fier en zacht.

1.

Wees jegens Meerdren zedig-fier,
Wees jegens Mindren nedrig-zacht;
Pak bij de hoornen os en stier,
Maar laat de lammetjes wat vacht;
Zorg, dat ge, als Man, uw Plaats bewaar':
Kloekmoedig hier, zachtmoedig dáar!

2.

Helaas! 't is meestal omgekeerd!
Men buigt en kruipt voor Hoog en Rijk
(Al is 't, dat men hen acht noch eert!) -
Koel is men jegens zijns Gelijk';
En lomp en grof, ja! hard en wreed
Voor hen, die men zijn Mindren weet!

3.

Maak, dat uw Mindere U bemint,
Dat U uw Meerdere acht en eert,
En blijf met uws Gelijk' goed Vrind...
Maar 't Règt zij steeds door U verweerd!
En Kwaad en Goed, in lof en blaam,
Gestempeld met hun eigen naam!

4.

Zoo éer slechts, wat eer-wáardig blijkt,
Maar doe 't uw Meerdren 't minst bedeesd!
Bemin, wat minnens-waardig lijkt,
Maar doe 't uw Mindren... 't liefst en méest!
Dàn (of gij Werksman zijt of Heer)
Dàn vindt gij Zelf ook Liefde en Eer!

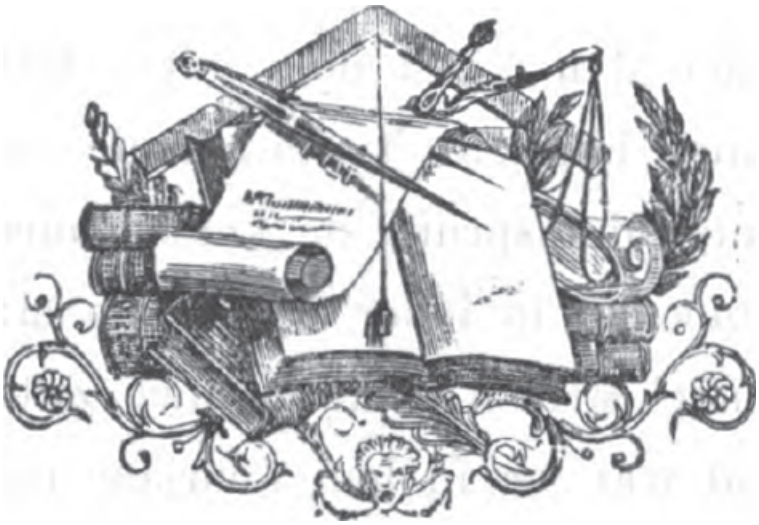

Voorjaarshope.

1.

'Een drooge Maart,
Een natte April,
Een koele Mei...'
Wat prettig liedje bij den Haard! -
We zien dàn (zij 't nog buiten kil!)
Het kouter blinken; 't zaad in de aard;
Het kruid, dat spruit; de kersengaard
Vol bloems; in ieder nestje een ei;
De' blanke' stroom; het blaauwe zwerk...
En, àl wat we in het Voorjaar minnen,
Zweeft, op Verbeeldings vlindervlerk,
Ons deurtje binnen!

2.

Als in uw hart
Wat Winter huist
Van zorg of leed...
Heb dan voor iedre soort van smart
Een Liedje, dat in 't oor u suist,

Een Spreuk, die kloek dien Winter tart,
Een Versje, dat u troost en hardt,
  Een zoete Voorjaarshoop gereed! -
En, midden in de ruwste vlagen,
  Zult ge, op Verbeeldings Englenschacht,
  U Lente-moed en Lente-kracht
    In 't hart zien dagen!

Drie liedren.

1.

Gij blij gezang, uit blij gemoed!
Wanneer gij klinkt uit volle longen,
Alsof er duizend vogels zongen -
Wat doet ge aan geest en ligchaam goed!
Wat huppelt, bij het juichend zingen,
De ziel... als woû ze 't lijf ontspringen!

2.

Gij droef gezang, uit droef gemoed!
Wanneer een bleeke mond u fluistert,
Wat wordt (alsof het naar u luistert)
Wat wordt dan ieder leed verzoet!
Wat drupt gij balsem in het harte,
Verschroeid door 't gloeijen van de smarte!

3.

Gij vroom gezang, uit vroom gemoed!
Wanneer gij, met uw zuivre galmen,
Ten Hemel stijgt als wierookwalmen,
Dan smelt ge in 't koor van de' Englenstoet! -
Och! mogt uw toon ons lied doordringen,
Of wij van leed of blijdschap zingen!

Thuis.

1.

Gij dierbaar Thuis! - hoe wordt gij meer en meer,
Met ieder jaar, een kalme, veilge reê,
Waar men aan de ongenaê van stormig weêr
En 't wilde klotsen van de wereldzee
Ontvlugt - en stilte en ruste vindt en vreê.

2.

En Vrede! - och, is hij niet het hóogste goed? -
Roem, aanzien, rijkdom... wáar de jeugd naar jaagt,
Ja, zelfs de hóogre roersels van 't gemoed,
Het hooger doel, dat elk in 't harte draagt,
Verwòrven zijn zij - als Zijn licht ons daagt!

3.

Zoo schuif men dan uw' deurwand en gordijn,
ô Dierbaar Huis! - met kalmen, vromen zin,
Stil tusschen u en 's levens weelde en pijn,
Stil tusschen u en 's werelds woelen in...
En ruste er in den schoot der huwlijksmin!

4.

Zoo putt' men dáar, voor 't leven, kalme kracht,
Als men uw' drempel weer verlaten moet;
Gewis, dat - weêrgekeerd - ons Vreê verwacht!
En dat het worstlen met den wilden vloed
Dien vreê des Huizes dubbel schatten doet.

5.

Dan heff' de geest zich hemelwaarts tot God,
En wijde 't stille Huis aan Hem, in dank en beê; -
Dank voor het woelend, wislend levenslot,
Dat ons *dien* schat als Hoogste erkènnen deê;
En *Bede:* -
ô! Boven alles! - geef ons Vreê!

In leed.

1.

Groeit de Roos in dorenhagen,
Onder dompig, giftig kruid;
Hoe verdrukt en neêrgeslagen,
Spreidt zij toch haar geuren uit! -
Schoon de zee ook hoog moog' staan,
Schoon de wilde golven slaan,
Zie! de Rots zal niet bezwijken
Eer der Aarde pijlers wijken.

2.

Sta dan, in des levens baren,
Onbezweken als een Rots!

Bloei te midden der bezwaren,
Als een Roos ter eere Gods! -
Juich, ô ziel! en stijg omhoog
Naar den heldren hemelboog;
Uit der graven âklig duister
Rijst dan Eeuwge morgenluister!

In leed en schuld.

1.

Hangen er buijen u over het hoofd,
Kwetsen er doornen uw wanklende voeten,
Wordt aan uw harte het dierbaarst ontroofd...
't Leere u te buigen, te bidden, te boeten! -
't Lenige riet, dat zich bukkend verneêrt,
Zal (schoon gekreukt) na den storm zich weêr heffen.
Waar' gij den eik, die in fierheid braveert,
Diep in den stam door den bliksem ziet treffen.

2.

Doch zoo de Wijsheid tot buigen u raadt,
Moge u de Godsvrucht tot bidden bewegen!
Eén is de Vader, die heelt en die slaat...
Drupt uit de stormbui geen laafnis en zegen?
Zie, waar de magt van de Magtigen zwicht,
Zie, waar de wijsheid der Wijzen zou falen,
Zal er, in duisternis, redding en licht
Op het gebed der Eenvoudigen dalen.

3.

En zoo uw ziel onder schuld gaat gebukt,
't Moge u tot ootmoed en boete vermanen...
Diep zij de smet in uw boezem gedrukt,
Niets wischt die éer, dan berouwvolle tranen!
Dàn - als gij buigt, als gij bidt, als gij boet,
Dan zal beproeving tot loutring u wezen;
Dan zal 't gebroken, maar dankbaar, gemoed
Juichen: ô Vader! uw Naam zij geprezen!

Zalig schreijen.

Wat zaligend vermogen
Ligt in den tranenvloed,
Die opwelt in 't gemoed
Door wáar Berouw bewogen!

ô Laafnis voor de smarte
Die 't schèrpst de ziel vervult,
Gij wischt de smet der schuld
Van 't diep-gebogen harte!

Zóo Boete en Heil veréenen,
Kan slechts der Aarde Zoon...
En de Englen voor Gods troon
Benijden ons dàt weenen!

Gebed des harten.

Of gij al buigt op beide uw kniên,
   En of uw lippen zich bewegen,
   Daar wordt geen zegen door verkregen;
De Heer wil 't hart gebogen zien!

Een stille zucht, een stille traan,
   Is méer dan offers en gebeden;
   Hebt gij geleden en gestreden,
De Heer zal 't zuchtend hart verstaan.

Buig dus, ô God! ons Harte neêr,
   Leer onze Ziele tot U smeeken;
   Wat dan ons spréken moge ontbreken,
Dat geve ons Uw genade, ô Heer!

Pelgrims-lied.

I.

De bloesem viel: de zomerhitte brandt:
Wij wandlen voort naar 't verre vaderland!
Zal dáar de herfst ons vruchten geven?
De weg is steil, de staf buigt in de hand,
Het oog wordt dof, de wankle knieën beven...
Wacht ons de Rust in 't verre vaderland?

II.

De bloem geeft vrucht naar 't zaad, waaruit zij sproot!
Der halmen oogst is honderdvoud zoo groot,
Als wij den grond met zorg bereiden;
Kracht komt uit kruis, en leven uit den dood!
En als wij wèrkend de avondrust verbeiden,
Wacht ons die rust in 's Heeren zachten schoot.

III.

Zaai dan getroost met onvermoeide hand;
Trek dan getroost naar 't verre vaderland;
Dáar zal uw arbeid vruchten dragen:
De weg zij steil, de staf buige in uw hand,
Streef voort, streef voort, het oog omhoog geslagen,
Dáar wacht u Rust... daar is uw Vaderland!

Met smachtend harte.

De zwaluw, door Gods hand gedragen,
Drijft veilig door de hooge lucht,
Gespoord door de onverwinbre zucht
Naar heldrer hemel, zoeler dagen;
Zij zweeft langs berg en oceaan,
Tot waar zij 't heilig Oost ziet blinken -
En wijkt ten regten noch ten linken
Van de eenmaal afgeperkte baan.

Doe zóo ons harte naar U smachten,
ô Heer! - geleid zóo onzen voet;
Ontsteek de zucht in ons gemoed
Naar U, naar U alléen te trachten!
Behoed ons, wandlend aan Uw hand,
Van 't afgebaande spoor te dwalen...
Tot dat we ons koestren in de stralen
En gloed... van 't Hemelsch Vaderland!

Uw koningrijk kome!

ô Woord des Heils, ô Woord van Vrede:
'God bovenal: - Uw Naasten als uw Zelv'!'
In *ieder* Bedehuis en Tempelwelf
Weêrgalme uw ruischen, als gebod en bede!
En met die beê (hóe hij U diene, ô Heer!)
Kniel *ieder* neêr!

Dan komt het Koningrijk der Waarheid,
Der Vrijheid, en der Liefdevolle Kracht
En Heilige Eendragt - voor 'Heel 't Aardsch Geslacht!
En *aller* godsvrucht juicht: (in hóogre Klaarheid!)
'Geloof en Hoop doordringe hart en geest..
Maar Liefde 't meest!'

Vroeg sterven.

Nog ligt het waas der Jonkheid op uw wangen,
En reeds is 't waas des Doods er op verspreid;
Nog mogt de krans der Jeugd uw hoofd omprangen,
En reeds is hij geplukt voor de Eeuwigheid!

Wat treuren wij? - Hij nam, die had gegeven! -
Al waart gij jong, reeds hadt gij làng verbeid;
Hoe kort hij was, uw reistogt door dit leven,
Hij scheen u làng, als togt naar de Eeuwigheid.

Rustig ondergaan.

Wat daalt gij rustig in der golven schoot
ô Glansrijk licht, beneveld noch verdonkerd,
ô Gouden zon; gij, beeld van al wat flonkert,
Van wat op Aarde heerlijk is en groot!

Al hebt gij hoog aan 's Hemels trans gestaan,
Toch daalt gij kalm en zonder klagen neder;
En schóoner nog verrijst gij eenmaal weder
Voor 't oog der Aard, die U zag ondergaan.

Buig zóo uw kruin, wanneer Uw Avond daalt,
Buig zoo uw kruin, ô Grijsheid! zonder klagen;
Vind rust in God: - Ras zal de Morgen dágen,
Wiens Eeuwge glans de Hemelen doorstraalt!

Overleden.

Ja! den bangen, aardschen strijd
  Hebt gij, Strijder! thans volstreden;
Wàt het harte op aarde lijdt
  Hebt gij, duldend, óverleden:
Trooste bij 't geöpend graf,
Troost der Taal, die God ons gaf!

Overleden!.. godlijk woord!
  Als de pelgrim, afgestreden,
Uit den mond der Englen hoort:
  'Rust nu: gij hebt óverleden!'
Droeven! hef' dan 't schreijend oog...
Overleden.... is - Omhoog!

In vrede[*].

Daar moet veel strijds gestreden zijn,
Veel kruis en leeds geleden zijn;
Daar moeten heilge zeden zijn,
Een naauwe weg betreden zijn,
En veel gebeds gebeden zijn,
Zoo lang wij hier beneden zijn;
Dan zal 't hierna in vrede zijn!

Hoe zwaar wij dan beladen zijn,
Hoe donker onze paden zijn -
Of wij omringd door kwaden zijn,
Versmaad in woord en daden zijn,
Van Vriend en Maag' verraden zijn...
Wij zullen niet te schaden zijn,
Zoolang we in Gods genade zijn!

(*) Het éerste gedeelte van dit Lied is, gelijk vélen (zoo ik hoop!) weten, van onzen vromen, kernachtigen Dirck, Raphaels, Camphuysen (Geb. 1586; Gest. 1627). Och! dat er van de heerlijksten Zijner Gedichten eene *Volksuitgave* kwam'!

Sluiting des jaars.
(Middernachts-gedachten).

I.

Geef, Heer! dat ieder, op de reekning van zijn leven,
Een grooter som van vreugde dan van smart,
Bij 't eind' des jaars, U dankend, heeft geschreven; -
Maar méer nog, dat de luste of laste, hem gegeven,
Hem winste waren voor Verstand en Hart!

II.

Of 't jaar uitwendig donker sloot,
Toch zal ons, wil het God gehengen,
De nieuwe Jaarkring in zijn' schoot
Inwendig licht en zegen brengen.
Ter ruste dan in stillen nacht,
Met al de dagen van 't Verleden,
Al wat ons vreeze of kommer bragt; -
En uit die ruste ontwake een Heden
Vol hope en ootmoed, liefde en kracht!

Oudejaars afscheid(*).

1.

Een kushand aan het oude jaar:
Het was een goede, trouwe Vrind!
En krachtig hield hij de' evenaar,
Die goede en kwade schaal verbindt;
En woog ons (ernstig-blij te moê) -
Van 't een en van het ander toe!

2.

Wel scheen 't ons soms, dat hij het leed
Wat zwaarder leî aan de' éenen kant,
En dat hij 't geen ons smarte deed
Gaf - met wat àl te ruime hand...
Doch *nu* zijn ('t waar' dan zwaar of ligt)
De schalen weêr in évenwigt.

(*) Geworde *zulk* een afscheid ook dit Boek - en Hem, die het toewijdde aan zijn Volk!

3.

Een kushand dus - Vaarwel, Vaarwel!
In goede vriendschap scheiden wij;
En bij des Nieuwjaars lustig spel
Blijft toch uw trouw vermaan ons bij:
'Denk steeds, bij wat gij wilt of doet,
Goed einde slechts maakt alles goed!'

Op slot.

Sluit toe de deur
Van 't jaar - en lust en leed er binnen,
En alles, wat tot de Aard' behoort:
Sluit toe!...
De geur
Van 't Hemelsche - zal wel de poort
Doordringen; en de grendeltjes verwinnen!

IV.

Zedespiegel in spreuken.

I. ZEDESPIEGEL.
Wie trouw en stadig in den spiegel zich beschouwt,
Die wijze liefde u, in dees' blaân, voor oogen houdt,
Die blijft als grijsaard jong, die wordt als jongling oud.

II. WEÊRKAATST.
Wie krachtig, vroom wil zijn, en zacht -
Die spiegle zich aan 't Voorgeslacht;
En zorg' (het zij dan vrouw of man!)
Dat weêr zijn Kind zich spieglen kan.

III. LEKKER GESLAPEN.
Ja! wèl-gelukkig is de man,
Die kalm aan Gistren denken kan,
En kalm den dag van Morgen wacht -
Hij slaapt op rozen; alle' nacht!

IV. ARBEID.
Arbeid is des ligchaams voeder,
Arbeid is der ziele hoeder,
Arbeid is der deugden moeder.

V. VARKENS-NATUURTJE.
Altijd hebt gij 't mondje vol
Van uw plannen en uw pligten;
Maar, als 't aankomt op verrigten...
Veel geschreeuw - en weinig wol!

VI. TE VOREN.
Eér gij naar uw werk gaat treden
Zij eens even overdacht,
Wàt ge werken moet op heden;
'k Hoorde nimmer nog een Klagt,
Dat *zulk* toeven nádeel bragt.

VII. TIJDSWAARDE.
Of uren
Duren
Eeuwigheden,
Dat ligt-'em aan... 't besteden!

VIII. KLOVE.
Tusschen oog en hand,
Tusschen lip en tand,
Ligt nog menig land!

IX. WERKENSTIJD: - SPAARTIJD.

Des Zomers is het Werkenstijd:
Dan gaan de mieren wijd en zijd,
En zaâmlen voor den Winter wat...
Zeg', lieve Vrinden! wist ge dat?

X. ONDERSCHEID.

Tevreden zijn op Ouden dag
Dat màg!
Doch, zoo gij Vroeg en Jong tevreden zijt,
Ben 'k zeker, dat in later tijd
Gij niets dan onrust hebt en spijt.

XI. KOSTELOOS ONDERWIJS.

De Dwaze blijft er altoos een,
Al had hij honderd Wijzen om zich heen; -
De Wijze leert van iedereen,
Doch 't méest... van Honderd Dwazen om zich heen!

XII. BLINDEN-INSTITUUT.

Ván 't zilver der Barmhartigheid
Wordt hier, door vrome en wijze liên,
Een kunstig oogenpaar bereid...
Waarmeê de Vingren leeren zien!

XIII. PRIKKELS.

Hun, die steeds genot bejagen,
Zal, op 't laatst, Niets meer behagen: -
Sterke drank, geeft zwakke magen!

XIV. TERSTOND.

Wie 't goed-doen steeds verschuift, tot dat de morgen koom',
Wacht, aan een steilen oeverzoom,
Naar 't stilstaan van den stroom.

XV. INWENDIGE SCHRIFTUUR.

't **I**s niet genoeg naar Wetenschap te zoeken
In volgedrukte of volgeschreven blaân;
De Wijsheid, die gij leerdet uit de boeken,
Moet in uw Hart geschreven staan.

XVI. ALS U ZELVEN.

Beveel... alsof gij 't zelf volbrengen moet;
Gehoorzaam... of gij zelf het hadt bevolen;
Geleid... als vreest ge zelf het eerst, te dolen;
Heb andren lief... zoo als ge u zelven 't doet!

XVII. KRACHT TOT BUIGEN.

Gehoorzaamheid eischt grooter geesteskracht,
Dan Ongehoorzaamheid óoit, in haar waan, bedacht.

XVIII. OF 'T MODE WERD.

Deugd - is een kostelijk gewaad:
Hoe méer men 't draag', hoe béter 't staat!

XIX. VERGEEFS.

Of gij rozenolie drinkt,
't Hairtje met pomade net,
En jasmijn strooit in uw bed...
Zoo ge uw eigen lof trompet,
Och, gij stinkt!

XX. TOEVALLIG.

Verhef u niet op magt of eer,
Die u het Toeval heeft gegeven: -
Wat zou er menig Jager béven
Droeg eens het Haasjen een gewéer!

XXI. BEGIN EN EINDE.

Gij, die u trotsch verheft, op wat het Lot u gaf...
Wat waart gij in de Wieg... wat zult ge zijn in 't Graf?

XXII. TWEE GIFTEN.

God gaf twee hemelsche geschenken
Den Mensch, in alle vreugde en smart;
Verstand - om scherp en goed te denken...
Om zacht en goed te doen - het Hart!

XXIII. **WEGWIJZER.**

Verstand géeft niet altijd Geluk:
Maar 't léert toch vaak, hóe ge, uit den druk,
U òp kunt heffen tot Geluk.

XXIV. **WEDDENSCHAP.**

Hoû 't er voor, dat gij gelukkig zijt:
En (ik raak mijn geld er niet bij kwijt)
'k Wed - dat gij het wòrdt, in korten tijd!

XXV. **GENIETEN: ONTBEEREN.**

ô **G**eniet met verstand, wat het leven u biedt,
En ontbeer, zonder leed, wat een ànder geniet:
Of Zijn lust wordt uw last, Zijn genot uw verdriet.

XXVI. **LET OP DE VOERING.**

Gij, die naar pracht en rijkdom staat,
Word wijs; en léer, dat Middelmaat
Het rustigst en het veiligst gaat; -
En dat het aller-rijkste kleed
Vaak is gevoerd... met Harteleed.

XXVII. **ONDER DE BRAAFSTEN.**

Wanneer gij zonder Nijd - al hebt ge Leed misschien,
Een ànder kunt gelukkig zien,
Tel ik u bij de bráafste liên.

XXVIII. GOED-SPREKEN.

Wie àndrer deugd te prijzen weet
Met eerlijk en verheugd gemoed,
Is bijna - of hij Zelf het goed,
In volheid doet,
Wat de àndre deed.

XXIX. ONDER ZIJN EIGEN GEHOOR.

't **W**elsprekendst is
Gewis
De Man,
Die Zelf zich overréden kan
Om - (wàt ook andren mogen praten!)
Het goed te doen... en 't kwaad te laten.

XXX. KWIJTING.

Zoo gij naar Onschuld streeft, denk dan, ten allen tijd,
Dat ge *ieders* schuldnaar zijt...
En maak, dat ge elken dag *iets* van die schulden kwijt!

XXXI. HALFGOED: HEEL KWAAD.

Het is een beste les, zoo gij haar regt verstaat,
En gij haar' diepen zin, met vrome wijsheid, raadt:
'Soms is half goed te doen nog erger, dan héel kwaad.'

XXXII. IN 'T VERBORGEN.

De boom, met rijpe vrucht beladen,
Verbergt die, tusschen groene bladen:
Zóo doet ook op des levens paden
De ware en echte Zedigheid,
Bij 't heil, dat ze om zich henen spreidt.

XXXIII. VELERLEI GEVENS.

Wie geeft, wat hij heeft,
Heeft werk, dat hij leeft;
Wie geeft, tot hij derft,
Vraagt ligt, tot hij sterft;
Wie geeft, wat hij mag,
Die kan 't àlle dag;
Wie geeft, wat hij kan,
Dàt is de regte man!

XXXIV. HALF GEGUND.

Geef heden, wat gij héden kunt!
En, moet gij weigren wat men vraagt,
(Zij 't man of maagd!)
Tot mòrgen zij dat nooit verdaagd:
Snel weigren, is nog half gegund!

XXXV. EEN HUISHEER.

Wilt gij me iets wijzen, goede man!
Als blijk, dat ik gerust betrouwen kan,
Om U, als huurder, in mijn huis te laten wonen,
'k Zal van Getuigschrift u verschoonen,
Kunt gij me een Spaarbankboekje toonen?

XXXVI. NIET ZOO HEEL BLIND.

Menig-een heeft zich bedrogen,
Die Fortuin beschouwde als... blind:
Kijk-'er maar eens goed in de oogen!
'k Wed, gij vindt,
Dat ze maar wat knip-oogt, Vrind!

XXXVII. NOOIT.

Nooit is het vróeg genoeg, voor haat
Van 't kwaad; -
Om goed te doen, is 't nooit te láat.

XXXVIII. ARM MAAR EERLIJK.

't **I**s beter hongrig slapen gaan
Dan - vetjes, als een volle maan,
Maar vol van schuld ook, op te staan.

XXXIX. KROEG-POLITIEK.

Hij regeerde het Land:
En onder de hand
Was, eilaci! Zijn eigen Huis verbrand.

XL. WANNEER?

In Gróot bezwaar
Een kloeke moed,
Dat ziet men nog wel hier en daar...
Maar, wie me in 't Kleine altoos voldoet,
Dien noem ik kloek - en wijs en goed!

XLI. BLOESEM EN VRUCHT.

Schoonheid is een bloesemknop;
Doch, daalt er geen regendrop,
Doch, straalt er geen zonlicht op,
(Dauw en gloed uit hóoger leven) -
Nimmer zal zij vruchten geven.

XLII. BEMINNELIJK.

Helder oordeel, scherpe zinnen,
Rijke kennis, kloek gemoed,
Doen niet altoos u beminnen:
Maar, wilt ge ieders harte winnen,
Wees dan... goed!

XLIII. **STERKER DAN STERK.**
ô **T**eederheid! Gij, lieflijk, vroom en zacht!
Gij, heilge sterkte van der Vrouwen zwak geslacht,
Wat zijt gij sterker, dan der Mannen kracht!

XLIV. **TE JONG.**
't **G**eeft geen vrucht, *te* jeugdig hout! -
Minnend paartje,
Wacht een jaartje!
Weet het: àl te jonk getrouwd
Heeft, vaak levenslang, berouwd.

XLV. **ECHTVERBOND.**
Door fierheid wordt ge, ô Man! uw roeping wáard',
Doch zachtheid voegt, ô Vrouw! uw teedrer aard:
Gelukkig, waar ze, in wijsheid, zijn gepáard.

XLVI. **EEN NESTJE.**
't **K**leinste Huisje schut het best': -
Zie! de vogel maakt op 't lest
Haast van Niets... het liefste nest!

XLVII. HUIS-VROUW.

De beste Huis-vrouw die bestaat
Is zeker - waar op markt en straat
Geen mensch van weet, geen mensch van praat.

XLVIII. GOEDE BEDIENING.

't **I**s mij van overlang door wijze liên gezegd:
'Wilt gij een dienstboô, die uw zaakjes overlegt...
Zoo wees uw eigen meid - en wees uw eigen knecht.'

XLIX. TE VOORZIGTIG.

Zorgloos... dat's wat àl te kras!
Maar (bedenk het!) even ras
Breken porselein en glas,
Als men al te zòrglijk was...
Och! of menig maagd dit las!

L. TWEE STUURLUÎ.

De Man zij wijs: de Vrouw zij goed! -
Twée Stuurluî... is een overvloed,
Die 't beste scheepje stränden doet.

LI. WINST EN VERLIES.
Winnen, bij een Huwlijkstwist...
Mannen, Vrouwen - dat 's verliezen!
Wilt ge béter middel kiezen,
Laat het regt dan onbeslist,
En tracht beiden... te verliezen.

LII. EÉN.
Eén zin: maar rein, opregt en trouw;
Eén hart: hetzelfde in vreugd en rouw;
Eén ziel: - Och, wordt dat, Man en Vrouw!

LIII. STEEDS BRUIDSDAG.
Gij, die verloofd zijt of getrouwd,
'k Hoop, als ge uw láatsten dag aanschouwt,
Dat gij hem voor uw Bruidsdag houdt.

LIV. NOG VERBORGEN.
Vrouwtjes! - wat ge wilt of schroomt,
Wat gij doet, of wat ge droomt,
't Kind - ten goede of kwáde koomt.

LV. EXEMPEL.

Ouders! wilt ge, dat uw kroost,
Bij het bloeijen en vermeêren,
U tot hulp zal zijn en troost,
U beminnen zal en eeren?
Wilt-'et, door Uw Voorbeeld, leeren!

LVI. NIEUWE STRAFMANIER.

Een kind, dat gij een fout vergéeft
Zoodra het Zelf er spijt van heeft -
Gaaft gij een Deugd, zoo lang het leeft.

LVII. DEN REINEN REIN.

Gun een, door andren, boos gesproken woord
De Zege niet - dat het uw vrede stoort!
Een Steenworp moog den grond van 't Beekje raken...
Slechts in een Poel kan hij het water *troebel* maken!

LVIII. IN DE GEZONDE AP'TEEK.

Wees kuisch en matig naar behooren,
Vraag naar Ap'tekers noch Doctoren;
Dan - is u Ouderdom beschoren!

LIX. PAS OP!
Geeft gij te véel brood aan uw knecht,
Hij dwingt U, tot ge er Kaas op legt;
   En legt ge er kaas òf op, òf neven',
   Dan dwingt hij u, om Vleesch te geven.

LX. NIEUWJAARWENSCHEN.
Werd iedre cent een zegenwensch,
   En iedre zegenwensch een cent,
   Dan - was er nooit een arme vent,
En nooit een ongelukkig mensch!

LXI. IEDER NAAR ZIJN NATUUR.
   Maakt ge u ezel, gij moet dragen;
Maakt ge u hert, gij wordt gejaagd;
   Maakt ge u hond, gij wordt geslagen;
Maakt ge u schaap, gij wordt geplaagd:
   Máak u niets! - doch wàt gij 'zijt'...
Wées dat, mèt zijn nut of nijd,
   Mèt zijn nadeel en profijt!

LXII. ONDERSCHEID.
Och! denk, bij Alles wat gij doet,
Dat Haast, iets ànders is, dan Spoed!

LXIII. **LANGZAME SPOED.**

Schippers! ànkert op de baren,
Tot de storm wat moog' bedáren...
Sòms is ankren, 't snèlste varen!

LXIV. **NIET TE HAASTIG.**

Als ge een mensch voor 't éerst soms ziet,
Laak hem niet, en prijs hem niet;
('t Geeft of schande u, of verdriet:)
Om elkanders aard te weten
Moet men zout bij schepels eten.

LXV. **GELAATSKENNIS.**

De hand des Heeren schreef op 't menschelijk gezigt
Wat in het diepst der zielen ligt...
Maar gij moet leeren lézen, menschenwicht!

LXVI. **DUBBELE KUNST.**

Wèl-Spreken is een kunst - gewis!
Schoon 'k toch nòg meer van Zwijgen houd:
Want zoo Wèl-Spreken Zilver is,
Dan is Wèl-Zwijgen Goud!

LXVII. **LAAT LIGGEN.**

Hij slechts krijgt ergernis die ze òpneemt: -
Neem maar nooit
Den werpsteen van den grond,
Waar Boosheid U meê gooit!

LXVIII. **OVER.**

Overvloed
Is méestal goed...
Doch,
Ook dáarbij nog
Hoort máat! -
Overdaad...
Is àltijd kwaad!

LXIX. **TAAK.**

Kwaad te laten: Menschentaak!
Kwaad te dulden: Christentaak!
Kwaad te heelen: Englentaak!

LXX. **KNECHT EN HEER.**

Elk geheim, zij 't goed of slecht,
Blijft, zoolang gij 't zwijgt - uw Knècht:
Wordt uw Héer - zoodra gij 't zègt.

LXXI. KLEÊRENMAKERS REKENING.

'**E**n dat alléen, om 't naakte lijf te dekken?..
Natuur! - waarom gaaft ge ons niet vacht of veêr?'
Zij antwoordt: "k vreesde (en 't deed ligt àl te zeer!)
Dat gij ze elkander uit zoudt trekken!'

LXXII. NON-INTERVENTIE.

Och, 'k woû, dat 'heel het wereldrond
(In Twist!) Oud-Hollands spreuk verstond:
'Al wat gij zelve blazen kondt,
Ei! roep daartoe geen vréemde' mond!'

LXXIII. ONZE ERGSTE VIJAND.

Wie 't minst zich zèlven heeft te vreezen,
Zal zeker 't meest gelukkig wezen.

LXXIV. ONVRUCHTBAAR.

Wie 't goede doen kan, laat of vroeg,
Is (deed hij 't niet, of niet genoeg!)
Een vruchtboom, die geen vruchten droeg.

LXXV. KLAAG ZELDEN.

Wilt gij regt medeîj en regte hulp verkrijgen,
Als hart en ziel, in hevig leed', naar beiden hijgen:
Zoo leer uw Kleine smarten - Zwijgen!

LXXVI. MONSTERMORTIER.

't **E**enmaal uitgesproken woord
Vliegt gelijk een Kogel voort: -
Wee u! zoo het kwetst of moordt.

LXXVII. LIGTE PLIGT.

Dàn wordt tot lust de zwáarste pligt,
Als men hem met een blij gezigt,
En met een' vasten wil verrigt.

LXXVIII. MEEST OMGEKEERD.

Misschien, dat het u niet voldoet:
(En toch is 't goed,
Als gij mijn woorden wèl verstaat!)
'Leer buigen, als 't voorspoedig gaat,
Leer pal staan in den tegenspoed.'

LXXIX. BAAT.

Veel weten wat goed is,
Vergeten wat kwaad is,
Veel mijden wat zoet is,
Veel doen, éer 't te láat is...
Geloof, dat het baat is!

LXXX. EEN NEDERLANDSCH KRAAMBEDDE.

Al wat edel is en groot
Baart der Vrijheid milde schoot;
Mits de Wijsheid, ernstig-blij,
Steeds daarbij
Als Vroedvrouw zij!

LXXXI. WETTEN.

Ja! Wetten 'lijken wat op kleêren:
't Is mooglijk, dat ze sòms gèneren...
Maar ze beschutten en verwéren!

LXXXII. UITGELEERD.

Jong gek
Is groot gebrek;
Oud mal
Gaat bovenal:
Geen Toekomst die 't verbêtren zal!

LXXXIII. NOOIT VERJAARD.

Al leg-je Water honderd jaar
Op vaten... 't wordt toch nooit geen Wijn! -
Geen Onregt, dat óoit Regt zal zijn,
Hoe oud of 't ook van Datum waar'.

LXXXIV. VERLICHTING.
Och! de Lantaren van 't Verstand
Helpt wel, op weg naar beter Vaderland,
Maar 't gaat toch veilger, als de Zon des Harten brandt!

LXXXV. VERSCHEIDENHEID EN OVEREENSTEMMING.
Waarheid wekt deugd,
Liefde kweekt deugd,
Reinheid is deugd.

LXXXVI. DAARENBOVEN.
Geen Kwaad te doen is wel onze eerste pligt,
Maar, hebt ge dien vervuld gehéel uw leven,
Och! gij hebt nog niet véel verrigt:
Veel Goed te doen (al valle 't ook niet ligt!)
Dat hoort daarbóven en daarneven'.

LXXXVII. HEMELSCHAT.
Wie 't Goed, dat hij op Aard bezat,
Ook graag nog in den Hemel had...
Die geef maar aan den Arme wat.

LXXXVIII. OP RENTE.

Een weldaad, aan een Vriend besteed,
Is geld voor de Aarde op rente geven:
Doch als ge een Vijand helpt in leed,
Dan is 't niet enkel voor dit leven,
Maar of gij 't voor den Hemel deedt.

LXXXIX. ZEKER GEÖOGST.

Als gij met vrome hand het goede hebt gezaaid,
Vertrouw dan, dat het éens (zoo lang de wereld draait)
Of door u zelven, of door andren wordt gemaaid.

XC. PLIGT.

Eerst buigt de pligt ons diep ter neer;
Heft dan ons op tot God den Heer:
En wat hij kwetst, heelt hij ook weêr.

XCI. ALLE DING TEN GOEDE.

Waar gij naar streeft met wijze kracht,
Waar gij met vroom gemoed naar tracht,
Dat wordt U door Gods Englen zelv' gebragt.

XCII. POOLSTER.

Wij staren, zeilend over 't meir,
Als Gidsen, op het Sterrenheir:..
Waarom dan niet, ter Levenszee,
Op God?.. Wiens gunst die Sterren lichten deê!

XCIII. EEN BAAK IN ZEE.

Wordt, tot in Ouderdom, op aard'
Uw leven door den Heer gespaard -
Wees dan een baak, die voor het stranden ons bewaart!

XCIV. LEVENS-SAIZOENEN.

De jongling omkranst zich met bloemen het hoofd;
De man gaêrt zich halmen, door 't zonlicht gestoofd;
De grijsaard verzaâmt voor den Hemel het ooft.

XCV. HEMELMORGEN.

De stralenkrans, den Grijze om 't hoofd geweven,
Is niet een Avondglans, nog aan de kim gebleven,
Maar 't Morgenrood van hooger, beter leven.

XCVI. LEVENSMANIER.

Zijt gij een Vrome en Wijze,
Leef dan op Aard
Onschuldig als een Kind, godvreezend als een Wijze;
En zóo, alsof ge (jonk of oud!)
Op Gistren pas geboren waart,
En Morgen sterven zoudt!

XCVII. VREEZE DES DOODS.

ô, **P**rent het diep in uwen geest:
'Geen dood is vreeslijk ooit geweest,
Dan - dien men vréest.'

XCVIII. ONSTERFLIJK.

Wie niet graag sterven wil, ofschoon hij sneev',
Die zorge - dat zijn Naam in bráve harten leev'!

XCIX. IN 'T GRAF.

Rijk, aanzienlijk, slim en reê,
Blijven vóor de Kerkhofsteê...
Deugd - gaat als ons lijkkleed meê.

C. EINDE.

I.

Zachtkens deinzend schemert het Verleden,
Als een peil zoo snel ontvliedt het Heden,
Aarzlend komt de Toekomst tot u treden.

II.

Avondglans van braafheid schenk 't Verleden;
Vollen Dag van daden geev' het Heden;
Toef der Toekomst Morgen met gebeden!